

**АВТОТЭЭВРИЙН
ҮНДЭСНИЙ ТӨВ /ТӨҮГ/**

Алтан шар зам тань өлзийтэй байх бэлтгэе

БҮС НУТГИЙН ТЭЭВРИЙН КОРРИДОРУУД, ХУДАЛДАА, ТЭЭВРИЙН ТААЛАМЖИТ НӨХЦЛҮҮД, ХОРИГ СААД, ОЛОН УЛСЫН ТЭЭВРИЙН ДААТГАЛЫН ТОГТОЛЦООГ СУДЛАХ

Судалгааны ажлын тайлан

Гүйцэтгэгч:

“Автотээврийн үндэсний төв” ТӨҮГ,
Судалгаа, хөгжил чанарын удирдлагын төв

2023 ОН

НЭГ. СУДАЛГААНЫ АРГАЧЛАЛ, ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ	0
1.1 Судалгааны ажлын зорилго:	0
1.2 Үндэслэл хэрэгцээ, шаардлага	0
1.3 Судалгааны хамрах хүрээ:	1
1.4 Судалгааны аргачлал	1
1.5 Мэдээлэл боловсруулах, дүн шинжилгээ хийх	2
ХОЁР. ЗҮҮН ӨМНӨД АЗИЙН ОРНУУДЫН ХОЛБОО (ASEAN)-НЫ УЛСУУДЫН АЧАА ТЭЭВЭР, ЛОГИСТИКИЙН ӨНӨӨГИЙН БАЙДАЛ	2
2.1 Логистикийн салбарын бодлого төлөвлөлт, өнөөгийн байдал.....	3
2.2 Логистик, ачаа тээвэрлэлт гүйцэтгэхтэй холбоотой эрх зүйн зохицуулалт	2
2.2.1 ASEAN-ы гишүүн улсуудын гэрээ, хэлэлцээр	2
2.2.2 Логистикийн үйлчилгээтэй холбоотой дотоодын зохицуулалт	3
2.3 ASEAN-ы ачаа, тээвэрлэлтийн өнөөгийн байдал	4
2.3.1 Гадаад худалдааны тэнцэл, өсөлтийн хувь:.....	4
2.3.2 Экспорт, импортын гол түнш улсууд:.....	5
2.3.3 Экспорт, импортын шилдэг арван бараа, бүтээгдэхүүн:.....	0
2.3.4 Гадаадын шууд хөрөнгө оруулалт /ГШХО/-ын эх үүсвэр:	1
2.4 Логистикийн гүйцэтгэлийн индекс /LPI/.....	2
ГУРАВ. ЗҮҮН ӨМНӨД АЗИЙН ОРНУУДЫН ХОЛБОО (ASEAN)-НЫ УЛСУУДЫН ХАРИЛЦАА, ЭДИЙН ЗАСГИЙН НЭН ТААЛАМЖТАЙ НӨХЦӨЛҮҮД	3
3.1 Гэрээ хэлэлцээрт тусгагдсан зарчим, олгодсон эрх	3
3.2 Транзит тээврийн маршрут, байгууламжийн төлөвлөгөө.....	4
3.3 ASEAN-ы хуурай замын сүлжээ, маршрут	6
ДӨРӨВ. ЗҮҮН ӨМНӨД АЗИЙН ОРНУУДЫН ХОЛБОО (ASEAN)-НЫ УЛСУУДЫН ТЭЭВРИЙН ДЭД БҮТЦИЙН СУДАЛГАА	14
4.1 ASEAN-ы хуурай замын сүлжээ, маршрут	14
ТАВ. ЗҮҮН ӨМНӨД АЗИЙН ОРНУУДЫН ХОЛБОО (ASEAN)-НЫ УЛСУУДЫН ОЛОН УЛСЫН ТЭЭВРИЙН ДААТГАЛЫН ТОГТОЛЦОО	20
5.1 “Протокол 5” буюу Автотээврийн хэрэгслийн албан журмын даатгал (хавсралт ...-аас харна уу):.....	20

ГРАФИКАН МЭДЭЭЛЛИЙН ЖАГСААЛТ

График 1. ASEAN-ы бараа бүтээгдэхүүний экспорт, импорт, гадаад худалдааны тэнцэл (тэрбум доллар), 2005-2022	4
График 2. ASEAN-ы гишүүн орнуудын барааны худалдааны өсөлтийн хувь (%).....	5
График 3. Экспорт, гол түнш улсаар, дүнд эзлэх хувь.....	5
График 4. Импорт, гол түнш улсаар, эзлэх хувь	5
График 5. Логистикийн гүйцэтгэлийн индекс /LPI/, улсаар	2
График 6. Вьетнам-Хятад хилийн хаалга	10
График 8. Монгол улстай хийсэн гадаад худалдаа, өртөгөөр /сая.доллар/.....	12
График 9. Монгол улстай хийсэн гадаад худалдааны гүйцэтгэл, хувиар.....	12
График 10. Монгол улстай хийсэн гадаад худалдаа, гишүүн улсаар, өртөгөөр /ам.доллар/	13
График 11. Монгол улстай хийсэн гадаад худалдаа, бараа бүтээгдэхүүний нэр төрлөөр /сая.доллар/.....	13
График 12. Вьетнам-Хятад хилийн хаалга	17

ХҮСНЭГТЭН МЭДЭЭЛЛИЙН ЖАГСААЛТ

Хүснэгт 1. ASEAN-ы 2025-ын Мастер төлөвлөгөөний үр дүн ба гаралтын хэмжигдэхүүн	0
Хүснэгт 2. ASEAN-ы арван гишүүн улсын логистикийн үйлчилгээтэй холбоотой дотоодын зохицуулалтууд	3
Хүснэгт 3. Экспортын шилдэг арван бараа, бүтээгдэхүүн	0
Хүснэгт 4. Импортын шилдэг арван бараа, бүтээгдэхүүн.....	1
Хүснэгт 5. Транзит тээврийн маршруудын жагсаалт	4
Хүснэгт 6. Вьетнам-ЛАОС улсын хоорондын хилийн хаалга	8
Хүснэгт 7. Вьетнам-ЛАОС улсын хоорондын хилийн хаалга	15
Хүснэгт 9. Их Меконгийн дэд бүсийн (GMS) үндэстэн дамнасан тээврийн сүлжээ ..	20
Хүснэгт 10. ASEAN-ы зөвлөлийн гишүүдийн даатгалын вэб сайтууд.....	21

ЗУРГАН МЭДЭЭЛЛИЙН ЖАГСААЛТ

Зураг 1. Зүүн Өмнөд Азийн Орнуулын холбооны гишүүн орнууд	2
Зураг 2. ASEAN-ы шилдэг 5 ГШХО эх үүсвэр, 2022 он	1
Зураг 3. ASEAN-ы хуурай замын тээврийн сүлжээ	6
Зураг 4. Авто замаар хил дамнасан тээвэрлэлт	9
Зураг 5. ASEAN-ы газрын тээврийн сүлжээний зураг .. Error! Bookmark not defined.	
Зураг 6. ASEAN-ы хуурай замын тээврийн сүлжээ	14
Зураг 7. Авто замаар хил дамнасан тээвэрлэлт	17
Зураг 8. Хятад-Индохайн хойгийн эдийн засгийн коридор	18
Зураг 9. Хурдны замын сүлжээ	19
Зураг 10. Цэнхэр картны дэлгэрэнгүй мэдээлэл	23
Зураг 11. Онлайнаар тээврийн хэрэгслийн албан журмын даатгал захиалах 5С алхам	23

НЭГ. СУДАЛГААНЫ АРГАЧЛАЛ, ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ

1.1 Судалгааны ажлын зорилго:

1. БНХАУ, ОХУ-тай “Азийн автозамаар тээвэрлэлт гүйцэтгэх тухай” гурван талт хэлэлцээрийг 2016 онд байгуулсан. Хэлэлцээрийг хэрэгжилтийг хангах,
2. “Олон улсын автотээврийн харилцааны тухай” Монгол улсын засгийн газар болон Бүгд найрамдах Хятад Ард улсын Засгийн газар хоорондын хэлэлцээрт хоёр тал 2023 оны 06 дугаар сарын 28-ны өдөр Бээжин хотноо гарын үсэг зурж, хэлэлцээрийг байгуулсан. “Олон улсын автотээврийн харилцааны тухай” Монгол Улсын засгийн газар болон Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улсын Засгийн газар хоорондын хэлэлцээрийг хэрэгжүүлэх тухай МУ-ын ЗТХЯ, БНХАУ-ын Зам тээврийн яам хоорондын протколыг 2023 оны 09 дүгээр сарын 25-ны өдөр хоёр тал гарын үсэг зурж, баталгаажуулсан. Энэхүү хэлэлцээрийг хэрэгжүүлж протоколын хэрэгжилтийг хангах
3. “Олон улсын автотээврийн харилцааны тухай” Монгол улсын засгийн газар, Бүгд найрамдах Хятад Ард улсын Засгийн газар хоорондын хэлэлцээрийг хэрэгжүүлэх тухай Монгол Улсын Зам, тээврийн хөгжлийн яам, БНХАУ-ын Зам тээврийн яам хоорондын протколыг 2023 оны 09 дүгээр сарын 25-ны өдөр хоёр тал гарын үсэг зурж, баталгаажуулсан. Энэхүү хэлэлцээрийг хэрэгжүүлэх протоколын хэрэгжилтийг хангах
4. БНХАУ-ын Тяньжин боомтоор дамжин ирэх импортын ачаа тээврийн бөөгнөрөл, ачааллыг бууруулах зорилгоор өөр боомт, тээврийн коридоруудыг бий болгох, хувилбарт гарцын талаар санал боловсруулах, зөвлөмж гаргах,

1.2 Үндэслэл хэрэгцээ, шаардлага

“Алсын хараа 2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын 4 дүгээр зүйл эдийн засгийн хөгжлийн бодлогын зорилт 4.1.16-д “Дамжин өнгөрүүлэх тээвэр, худалдаа, экспортод чиглэсэн үйлдвэрлэлийг тээвэр логистик, хилийн дэд бүтцийн хамт байгуулан эдийн засгийн эрчимтэй өсөлтийг хангана” гэж, 4.1.26-д “Байгальд ээлтэй, хаягдал багатай, үр ашигтай, хэмнэлттэй эдийн засгийн бүтцийг бий болгох бодлого баримтлана” гэж, 4.2-д Эдийн засгийн тэргүүлэх салбаруудыг хөгжүүлж, экспортын баримжаатай эдийн засгийг хөгжүүлнэ” гэж, 4.2.1. “Нэмүү өртөг шингээсэн уул уурхай, стратегийн мега төслүүд, боловсруулах аж үйлдвэр, хөдөө аж ахуй, эрчим хүч, тээвэр, логистик, төрөлжсөн аялал жуулчлал, түүнийг дагасан үйлчилгээ, жижиг, дунд үйлдвэрлэл, мэдлэгжсэн бүтээлч үйлдвэрлэлийг эдийн засгийн тэргүүлэх салбар болгон хөгжүүлнэ.” Гэж, 6 дугаар зүйл Ногоон хөгжлийн бодлогын 6.4-д “Нүүрстөрөгч багатай, бүтээмжтэй, хүртээмжтэй ногоон эдийн засгийг хөгжүүлж, уур амьсгалын өөрчлөлтийг сааруулах олон улсын хүчин чармайлтад хувь нэмэр оруулна” гэж мөн бодлогын бичиг баримтын 9 дүгээр зүйл Хот төлөвлөлтийн бодлогын зорилт 9.2-д “Иргэний эрүүл аюулгүй орчинд амьдрах нөхцөлийг бүрдүүлж, экосистемийн тэнцвэрт байдлыг хангасан, хүлэмжийн хийн ялгарал багатай ногоон технологи бүхий амьдралын таатай орчинтой хот болно”, “Байгальд ээлтэй, дэвшилтэд техник технологи нэвтрүүлэн бохирдол үүсгэгчийг бууруулсан байна” гэсэн зорилтууд тусгагдсан.

1.3 Судалгааны хамрах хүрээ:

Энэхүү судалгаа нь ASEAN-ы бүс нутаг болон түүний гишүүн 10 орон

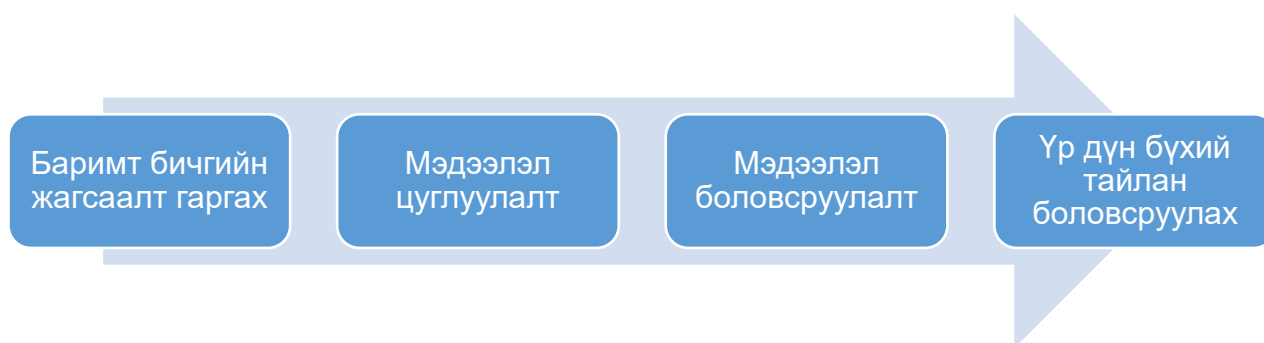
Region	Улс орнууд
ASEAN	10 ASEAN (Brunei, Cambodia, Philippines, Indonesia, LAOS, Malaysia, Myanmar, Singapore, Thailand, Vietnam)

1.4 Судалгааны аргачлал

Баримт бичгийн шинжилгээ нь тухайн сэдвийн хүрээн дэх судлагдсан байдал, дүрэм журам, хөтөлбөр, тогтоол шийдвэр, өмнөх тайлан мэдээ, үр дүнг харьцуулан судлах боломжийг олгодог давуу талтай.

Схем 1. Баримт бичгийн судалгаа хийх арга зүй

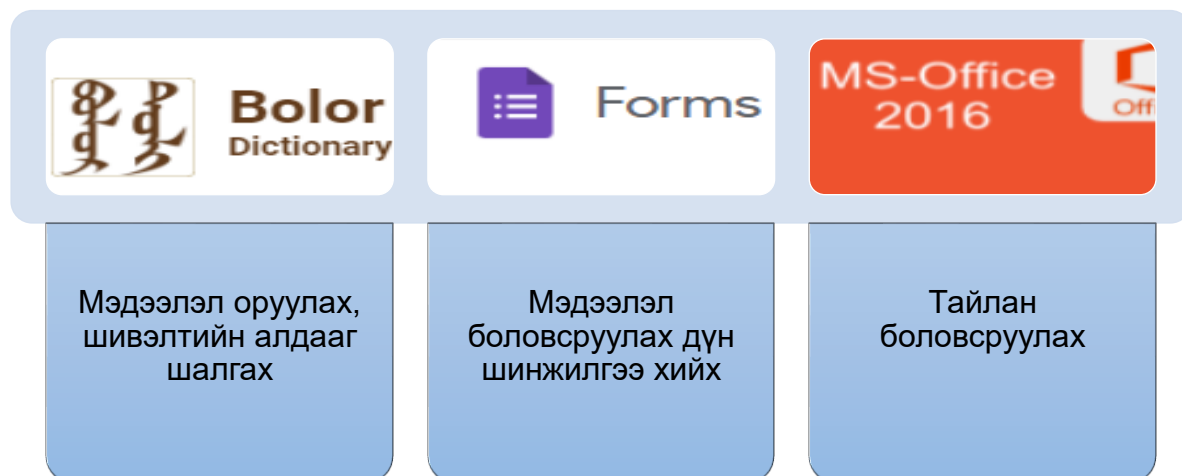

Баримт бичгийн шинжилгээг хоёрдогч эх үүсвэрийг ашиглан дараах баримт бичгүүдэд дүн шинжилгээ хийлээ. Үүнд:

- OECD Competition Assessment Reviews: Logistics Sector in ASEAN
- Дамжин өнгөрөх тээвэрлэлтийг хөнгөвчлөх тухай суурь хэлэлцээр
- ASEAN Key Figures 2023
- ASEAN statistical yearbook 2023
- Master plan on asean connectivity 2025

1.5 Мэдээлэл боловсруулах, дүн шинжилгээ хийх

Бид ашиглаж буй судалгааны аргаас хамааруулан дараах програм хангамжийг ашиглан судалгааны тайланг боловсруулсан.

Мэдээлэл оруулах,
шивэлтийн алдааг
шалгах

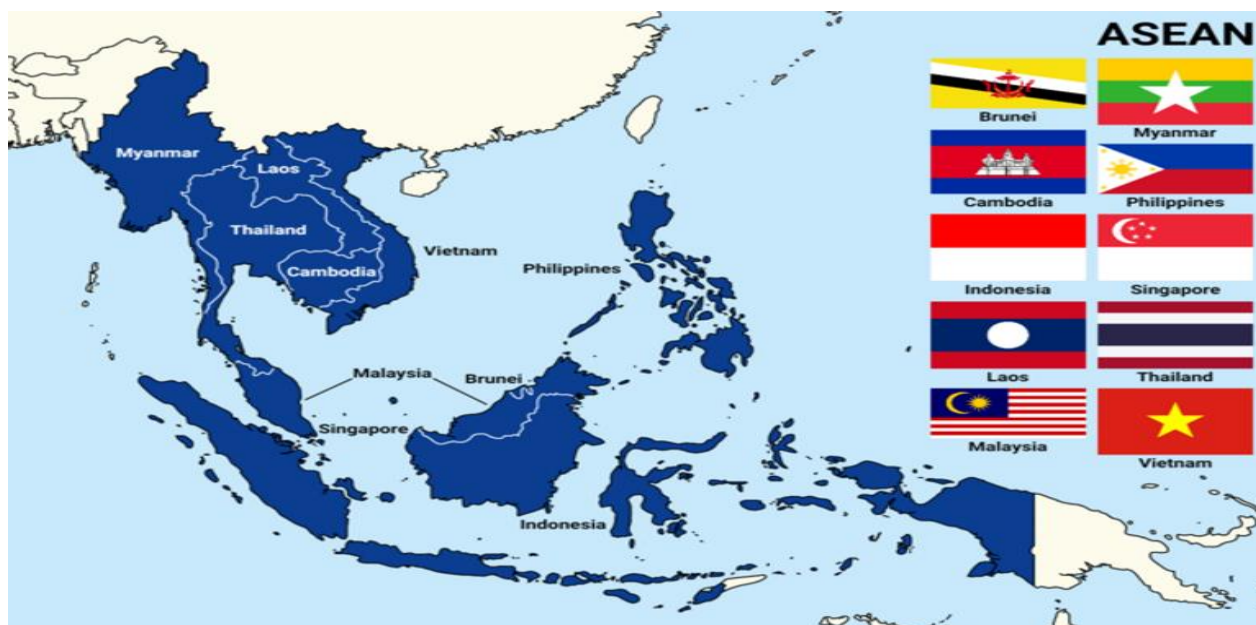
Мэдээлэл
боловсруулах дүн
шинжилгээ хийх

Тайлан
боловсруулах

ХОЁР. ЗҮҮН ӨМНӨД АЗИЙН ОРНУУДЫН ХОЛБОО (ASEAN)-НЫ УЛСУУДЫН АЧАА ТЭЭВЭР, ЛОГИСТИКИЙН ӨНӨӨГИЙН БАЙДАЛ

Зүүн өмнөд азийн орнуудын холбоо болох ASEAN-г 1967 онд Индонез, Тайланд, Сингапур, Малайз, Филиппиний гадаад хэргийн сайд нарын хурлаар үндэслэн байгуулсан. 1984 онд Бруней, 1995 онд Вьетнам, 1997 онд Лаос, Мянма, 1999 онди Комбож тус тус гишүүн болсон байна.

Зураг 1. Зүүн Өмнөд Азийн Орнуулын холбооны гишүүн орнууд

ASEAN-ы тунхаглалд дурдсанчлан ASEAN-ы зорилго, зорилтууд нь:

- Зүүн өмнөд Азийн үндэстнүүдийн чинээлэг, энх тайван хамтын нийгэмлэгийн үндэс суурийг бэхжүүлэхийн тулд эрх тэгш байдал, түншлэлийн үзэл санааны хүрээнд хамтын хүчин чармайлтаар бүс нутгийн эдийн засгийн өсөлт, нийгмийн дэвшил, соёлын хөгжлийг хурдасгах;

- Бүс нутгийн улс орнуудын хоорондын харилцаанд шударга ёс, хууль дээдлэх ёсыг дээдлэн, НҮБ-ын дүрмийн зарчмуудыг баримтлах замаар бүс нутгийн энх тайван, тогтвортой байдлыг дэмжих;
- Эдийн засаг, нийгэм, соёл, техник, шинжлэх ухаан, захиргааны салбарт нийтлэг ашиг сонирхолд нийцсэн асуудлаар идэвхтэй хамтын ажиллагаа, харилцан туслалцааг дэмжих;
- Боловсрол, мэргэжил, техникийн болон захиргааны чиглэлээр сургалт, судалгааны бааз хэлбэрээр харилцан туслалцаа үзүүлэх;
- Хөдөө аж ахуй, аж үйлдвэр, худалдааны салбарын цаашдын өсөлтийг дэмжихийн тулд илүү үр дүнтэй хамтран ажиллана. Үүнд ASEAN-ы ард түмний амьжиргааны түвшинг дээшлүүлэх үндсэн зорилго бүхий тээвэр, харилцаа холбооны хэрэгслийг сайжруулах, олон улсын түүхий эдийн худалдааны талаар судалгаа хийх;
- Зүүн өмнөд Азийн судалгааг сурталчлах;
- Ижил төстэй зорилготой олон улсын болон бүс нутгийн байгууллагуудтай нягт, үр өгөөжтэй хамтын ажиллагаагаа үргэлжлүүлж, өөр хоорондоо илүү нягт хамтран ажиллах бүх арга замыг эрэлхийлнэ.

2.1 Логистикийн салбарын бодлого төлөвлөлт, өнөөгийн байдал

ASEAN нь гадаад түншүүд болох Хятад, Солонгос, Япон, Энэтхэг, Австрали, Шинэ Зеланд зэрэг улс орнуудтай чөлөөт худалдааны төрөл бүрийн гэрээ байгуулснаар сүүлийн арван жилд ASEAN-ны гишүүн улсуудын ложистикийн зах зээл ихээхэн өргөжөөд байна.

Энэхүү хөгжлөөс үүдэн 2003 онд тодорхойлсон 11 тэргүүлэх салбараас гадна ложистикийн салбарын эдийн засгийн интеграцлалыг түргэсгэх 12 дахь тэргүүлэх салбар хэмээн тодорхойлсон бөгөөд дараах таван бодлогыг дэвшүүлэн ажиллаж байна. Үүнд:

1. Логистикийн үйлчилгээг мэдэгдэхүйц либералчлах
2. Худалдаа (баримт бичгийг хялбарчлах гэх мэт) болон логистикийг (тээвэр) хөнгөвчлөх замаар ASEAN-ы логистикийн үйлчилгээ үзүүлэгчдийн өрсөлдөх чадварыг нэмэгдүүлэх
3. ASEAN-ы ложистикийн үйлчилгээ үзүүлэгчдийн чадавхийг өргөжүүлэх
4. Хүний нөөцийг хөгжүүлэх
5. Олон төрлийн тээврийн дэд бүтэц, хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлэх

MASTER PLAN ON ASEAN CONNECTIVITY 2025

Өрсөлдөх чадвар, хүртээмжтэй байдал, хамтын нийгэмлэгийг илүү их дэмжих АСЕАН-ыг тасралтгүй, иж бүрэн уялдаатай, нэгдмэл байдалд хүргэх зорилго бүхий “Master plan on asean connectivity 2025” боловсруулсан. Энэхүү бодлогын баримт бичигт “Seamless Logistics” стратегийг тусгасан байна.

СТРАТЕГИЙН ЗОРИЛТУУД ЮУ ВЭ?

- 1 АСЕАН-ы гишүүн улс бүрт нийлүүлэлтийн сүлжээний зардлыг бууруулах
- 2 АСЕАН-ы гишүүн улс бүрт нийлүүлэлтийн сүлжээний хурд, найдвартай байдлыг сайжруулах

ГОЛ САНААЧИЛГА НЬ ЮУ ВЭ?

- 1 Худалдааны зам, ложистикийг сайжруулах замаар АСЕАН-ы өрсөлдөх чадварыг бэхжүүлэх
- 2 Гол саад тотгорыг шийдвэрлэх замаар нийлүүлэлтийн сүлжээний үр ашгийг дээшлүүлэх

Энэхүү стратегийн зорилтуудад нийлүүлэлтийн сүлжээний зардлыг бууруулах, найдвартай байдлыг сайжруулах бол гол санаачилга нь АСЕАН-ы өрсөлдөх чадварыг бэхжүүлэх, нийлүүлэлтийн сүлжээний үр ашгийг дээшлүүлэх явдал байна.

Хүснэгт 1. АСЕАН-ы 2025-ын Мастер төлөвлөгөөний үр дүн ба гаралтын хэмжигдэхүүн

Strategic objectives for 2025	Outcome metrics
1. АСЕАН-ы гишүүн улс бүрт нийлүүлэлтийн сүлжээний зардлыг бууруулах	Эдийн засгийн тэргүүлэх коридороор бараа бүтээгдэхүүн тээвэрлэх зардлын хэмжээ
2. АСЕАН-ы гишүүн улс бүрт нийлүүлэлтийн сүлжээний найдвартай байдал	Эдийн засгийн тэргүүлэх коридороор бараа бүтээгдэхүүн тээвэрлэхэд зарцуулагдах хугацаа
Initiatives	Output metrics
1. Худалдааны зам, ложистикийг сайжруулах замаар өрсөлдөх чадварыг бэхжүүлэх	АСЕАН-ыг дамнасан худалдааны гол замуудын (газар болон далайн) тухай олон нийтийг тогтмол мэдээллээр хангах, мэдээллийн сан бүрдүүлэх Мэдээлэл сурталчилгааны ажил зохион байгуулах

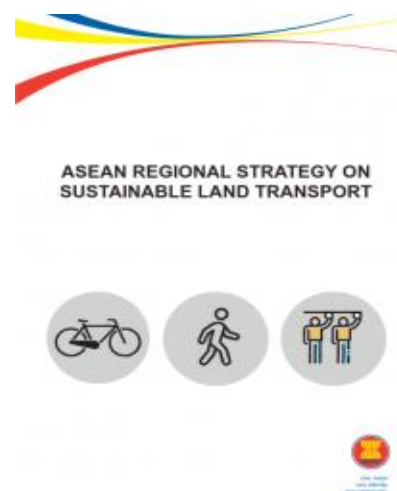
2. Гол саад тотгорыг шийдвэрлэх замаар нийлүүлэлтийн сүлжээний үр ашгийг дээшлүүлэх	<p>Нийлүүлэлтийн гинжин хэлхээний үр ашгийн индексийг тогтоох</p> <p>Эдийн засгийн коридор бүрд дор хаяж нэг шинэчлэлийг тодорхойлсон томоохон ажлуудыг зохион байгуулах</p>
---	--

- Хэмжигдэх боломжтой
- Хөгжүүлэх шаардлагатай

ASEAN REGIONAL STRATEGY ON SUSTAINABLE LAND TRANSPORT

ТЭЭВЭР БА ТОГТВОРТОЙ ХӨГЖИЛ:

Даян дэлхийн тогтвортой хөгжлийн хөтөлбөр-2030, түүний хүрээнд дэвшүүлсэн тогтвортой хөгжлийн зорилтууд нь хэн нэгнийгээ орхилгүйгээр хөгжил дэвшилд хүрэх үлэмж том зорилгыг улс орнуудад санал болгосон билээ. Энэхүү цогц, олон талын агуулга бүхий хөгжлийн хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхээр хичээнгүйлэн ажиллаж буй улс орнуудын хувьд өнөөгийн нөхцөл байдлыг илэрхийлэх баримт нотолгоо бүхий суурь үзүүлэлт гаргах, ахиц дэвшлийг хэмжих, тэргүүлэх чиглэлийг тогтоох, тэдгээрийн харилцан уялдааг хангах зорилгоор ажиллаж байна.

ASEAN-ы улс орнууд нь тогтвортой хөгжлийн зорилтыг хангахын тулд Тогтвортой тээвэр гэсэн бодлогыг баримтлан ажиллаж байна.

Тогтвортой тээвэр нь хот, хөдөөгийн хүртээмж, хөдөө аж ахуйн бүтээмжийг нэмэгдүүлэх, агаарын бохирдол, зам тээврийн ослоос үүдэлтэй эрүүл мэндэд үзүүлэх нөлөөллийг бууруулах, цэвэр эрчим хүч, чулуужсан түлшний татаасын үр ашиггүй байдал, тэсвэрлэх чадвартай дэд бүтэц, уур амьсгалын өөрчлөлтийн арга хэмжээ, тогтвортой хөгжлийн зорилтуудыг хэрэгжүүлэхэд чухал ач холбогдолтой.

ASEAN-ы улс орнуудын “ТОГТВОРТОЙ ТЭЭВЭР, БҮС НУТГИЙН СТРАТЕГИ” -н 4.6-т Автотээвэр болон логистикийн талаар баримтлах бодлого, чиглэлийг тодорхойлсон байна.

4.6 НОГООН ТЭЭВЭР, ЛОГИСТИК

ASEAN-ы улс орнуудын хэрэгжүүлж буй “НОГООН ТЭЭВЭР, ЛОГИСТИК” бодлогын зорилт нь эрчим хүчний үр ашгийг нэмэгдүүлэх, тээвэрлэлтийн зардлыг бууруулах, байгаль орчинд ээлтэй ногоон тээврийг хөгжүүлэхэд чиглэсэн ажлуудыг тусгасан байна. Ногоон тээврийн бодлого, арга хэмжээг дараах гурван төрөлд ангилсан. Үүнд:

1. Логистикийн оновчлол, логистикийн төвүүд болон ачаа тээврийн биржүүдийг дэмжих
2. Хуурай замын тээврээс төмөр зам, усан зам, далайн тээвэрт шилжих горим
3. Нүүрстөрөгч багатай, бүтээмжтэй ачааны тээврийн хэрэгслийг
4. Эко жолоодлого болон өөр төрлийн түлш дээр ажилладаг (LPG, gasoline), дугуйн барьцалдах чадварыг бууруулснаар хүнд даацын тээврийн хэрэгслийг ногоон болгох

2.2 Логистик, ачаа тээвэрлэлт гүйцэтгэхтэй холбоотой эрх зүйн зохицуулалт

ASEAN-ы гишүүн орнуудын хоорондын авто замын ачаа тээврийн гэрээ, хэлэлцээр, улсуудын дотоодын холбогдох хууль, тогтоомж болон ASEAN-ы гишүүн бус улсуудтай хийсэн тээвэрлэлтийн гэрээ, хэлэлцээр, тунхаглал зэргийг судлан үзлээ.

2.2.1 ASEAN-ы гишүүн улсуудын гэрээ, хэлэлцээр

ASEAN-ы удирдлагууд нь Эдийн засгийн хамтын нийгэмлэг /Economic Community (AEC)/-ийг байгуулсан бөгөөд энэхүү байгууллагын нэн тэргүүний зорилт нь гааль, тээвэрлэлтийн цогц эрх зүйн орчинг бүрдүүлэх байсан бөгөөд ASEAN-ы Транзит тээврийг хөнгөвчлөх тухай суурь хэлэлцээр (AFAFGIT – Ха Ной, 1998) нь энэхүү зорилтыг хэрэгжүүлэх үндсэн хэрэгсэл бөгөөд есөн дээд түвшний протоколыг хэрэгжүүлэхэд чиглэсэн ерөнхий стандартыг тусгасан болно.

AFAFGIT¹-ийн зорилго нь:

- Дамжин өнгөрөх ачаа тээвэрлэлтийг хөнгөвчлөх, ASEAN-ы чөлөөт худалдааны бүсийг хэрэгжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэх, бүс нутгийн эдийн засгийг цаашид нэгтгэхэд;
- Дамжин өнгөрөх барааг хөнгөвчлөх зорилгоор тээвэр, худалдаа, гаалийн зохицуулалт, шаардлагыг хялбарчлах, уялдуулах;
- ASEAN-д үр дүнтэй, үр ашигтай, нэгдсэн, уялдаатай транзит тээврийн системийг бий болгох.

AFAFGIT дагуух протоколууд:

- Протокол 1: Дамжин өнгөрөх тээврийн маршрут, байгууламжийг бий болгох
- Протокол 2: Хилийн пост байгуулах
- Протокол 3: Замын тээврийн хэрэгслийн төрөл, тоо хэмжээ
- Протокол 4: Тээврийн хэрэгслийн техникийн шаардлага
- Протокол 5: Авто тээврийн хэрэгслийн даатгалын ASEAN-ны схем
- Протокол 6: Төмөр замын хилийн болон уулзварын өртөө
- Протокол 7: Гаалийн дамжин өнгөрөх систем
- Протокол 8: Ариун цэврийн болон ургамлын эрүүл ахуйн арга хэмжээ
- Протокол 9: Аюултай бараа

1, 3, 4, 5 дугаар протоколууд нь Тээврийн байгууллагуудын, харин 2, 7 дугаар протоколууд нь гаалийн байгууллагын мэдэлд байна. Сингапур, Малайз, Тайланд

¹ AFAFGIT - Транзит тээврийг хөнгөвчлөх тухай суурь хэлэлцээр

улсууд AFAFGIT протоколуудыг аж үйлдвэртэй хамтран туршихын тулд туршилтыг явуулахаар тохиролцсон байна. Туршилтаар 6, 8, 9-р протоколуудыг хассан бол оруулсан протоколуудыг дараагийн шатанд хэрэгжүүлэхээр тохиролцсон байна.

2.2.2 Логистикийн үйлчилгээтэй холбоотой дотоодын зохицуулалт

ASEAN-ы арван гишүүн улсын логистик, тээврийн үйлчилгээний талаар холбогдох мэдээллийг “Логистикийн үйлчилгээ 163 дугаар тогтоол”-ын 3 дугаар зүйлд заасны дагуу цуглуулдаг бөгөөд энэхүү үр дүнд гишүүн улсуудын логистикийн үйлчилгээтэй холбоотой дотоодын зохицуулалтын жагсаалтыг гаргасан. Дэлгэрэнгүй мэдээллийг дараах хүснэгтэд тусгасан болно.

Хүснэгт 2. ASEAN -ы арван гишүүн улсын логистикийн үйлчилгээтэй холбоотой дотоодын зохицуулалтууд

No.	Country	Sub-Sectors	
		International Freight Transportation excluding Cabotage	International road freight transport services
1.	Brunei	<ul style="list-style-type: none"> • Company's Act • Labour Act 	<ul style="list-style-type: none"> • Company's Act • Labour Act • Road Traffic Act
2.	Cambodia	<ul style="list-style-type: none"> • Road Traffic Law, 2017 • Investment Law, 2021 • Custom Law, 2007 	<ul style="list-style-type: none"> • Road Traffic Law, 2017 • Law on Road, 2014
3.	Indonesia	<ul style="list-style-type: none"> • Law of No. 17 of 2008 on Shipping • Law of No. 11 of 2020 on Job Creation, article 57 • Law of No. 1 of 2009 on Aviation • Law of No. 11 of 2020 on Job Creation, article 58 • Government Regulation No 31 of 2021 on Shipping, Article 13 • Presidential Regulation No 10 of 2021 on Investment Business Sector • Presidential Instruction of Rep of Indonesia No. 5 of 2005 on Empowering national shipping industry 	<ul style="list-style-type: none"> • Law of No. 22/2009 on Traffic and Road Transportation, article 139 • Government Regulation No. 30 of 2021 on Implementation of the Road Traffic and Transportation Sector
4.	Lao	<ul style="list-style-type: none"> • Road Transport Law, 1997 • Business Law, 1994 • Investment Law, 1994 	
5.	Malaysia	<ul style="list-style-type: none"> • Merchant Shipping Ordinance (MSO) 1952 • COGSA 1950 	<ul style="list-style-type: none"> • Land Public Transport Act 2010
6.	Myanmar	The Multimodal Transport Law	
7.	Philippines	<ul style="list-style-type: none"> • Presidential Decree No. 760, 866/1711 and its Implementing Rules and Regulations • Executive Order Nos. 438 and 667 • Memorandum Circular No. 182 • Republic Act No. 7471, as amended by RA No. 9301 • Republic Act No. 9295 and its Implementing Rules and Regulations 	<ul style="list-style-type: none"> • Republic Act No. 4136 The Land Transportation and Traffic Code (An Act to Compile the Laws relative to Land Transportation and Traffic Rules, to Create a Land Transportation Commission and for other Purposes). • Commonwealth Act No. 146 (The Public Service Law)

8.	Singapore	<ul style="list-style-type: none"> • Business Registration Act, Cap. 32 • Companies Act, Cap. 50 • Limited Liability Partnerships Act, Cap. 163A • Limited Partnerships Act 	<ul style="list-style-type: none"> • Business Registration Act, Cap. 32 • Companies Act, Cap. 50 • Limited Liability Partnerships Act, Cap. 163A • Limited Partnerships Act • Road Traffic Act Cap. 276
9.	Thailand	<ul style="list-style-type: none"> • Navigation in Thai Water Acts B.E. 2456 (1913) 	<ul style="list-style-type: none"> • Land Transport Act B.E. 2522 (1979)
10.	Vietnam	<ul style="list-style-type: none"> • Maritime Code, 2005. • Law on Trade, 2005. • Decree No.140/2007/ND-CP. 	<ul style="list-style-type: none"> • Law on Road traffic, 2008. • Decree No. 140/2007/ND-CP

Эх сурвалж: ASEAN member states domestic rules and regulations relevant to the logistics and transport sectoral services

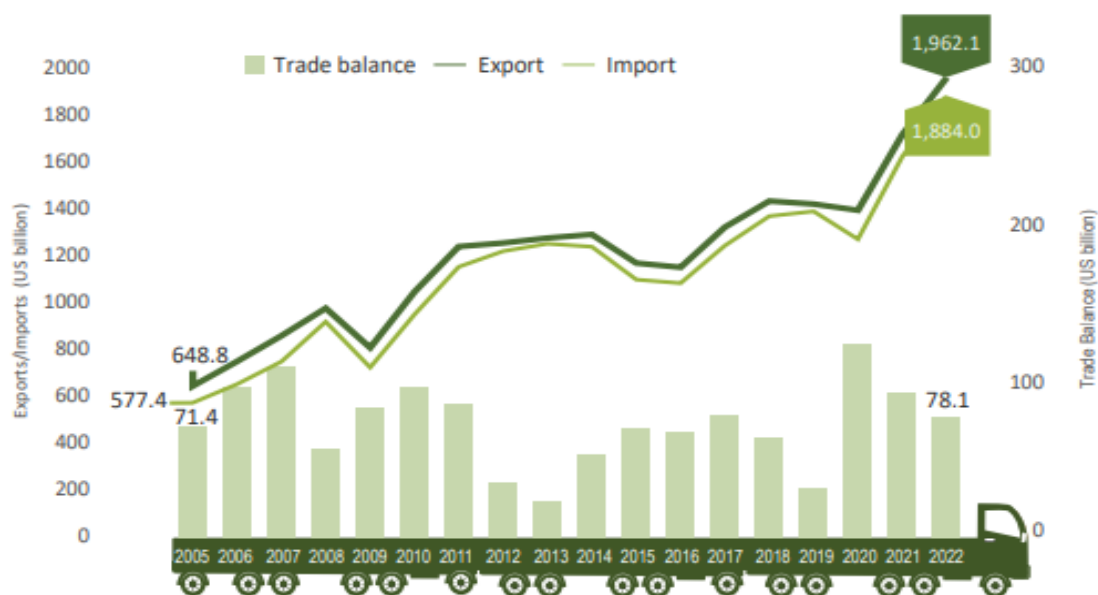
2.3 ASEAN-ы ачаа, тээвэрлэлтийн өнөөгийн байдал

ASEAN-ы гишүүн улсуудын ачаа тээвэр, логистикийн асуудал болох гадаад худалдааны тэнцэл, экспорт импортын гол түнш улс орнууд, шилдэг арван бараа бүтээгдэхүүн зэргийг дараах хэсэгт судлан үзлээ.

2.3.1 Гадаад худалдааны тэнцэл, өсөлтийн хувь:

ASEAN-ы гишүүн орнууды гадаад худалдааны нийт хэмжээ 2022 онд 14.9%-иар нэмэгдэж 3846 тэрбум ам.долларт хүрч, экспорт 1962 тэрбум ам.доллар, импорт 1884 тэрбум ам.доллар байна (График 3). Энэ нь 2021 онд 25.4%-иар сэргэж эхэлсэн тогтвортой сэргэлт үргэлжилж байгааг харуулж байна.

График 1. ASEAN-ы бараа бүтээгдэхүүний экспорт, импорт, гадаад худалдааны тэнцэл (тэрбум доллар), 2005-2022

Эх сурвалж: ASEAN Key figures 2023

Малайз 58.9 тэрбум ам.доллараар гадаад худалдааны тэнцэл хамгийн өндөрт хүрсэн бол Индонез улс 54.5 тэрбум ам.доллараар удаалжээ.

График 2. ASEAN-ы гишүүн орнуудын барааны худалдааны өсөлтийн хувь (%)

Эх сурвалж: ASEAN Key figures 2023

2.3.2 Экспорт, импортын гол түнш улсууд:

ASEAN-ы экспортын хувьд (график 3) хамгийн том гадаад зах зээл нь Хятад, АНУ байсан бөгөөд тус бүр 14.8%, дараа нь Европын холбоо (9%), Япон (6.8%) байна. Импортын хувьд (график 4) Хятад улс 22.9%-иар бүс нутгийн хамгийн чухал түнш байсан бол БНСУ (7.5%), Япон (7.2%) удаалсан.

График 3. Экспорт, гол түнш улсаар, дүнд эзлэх хувь

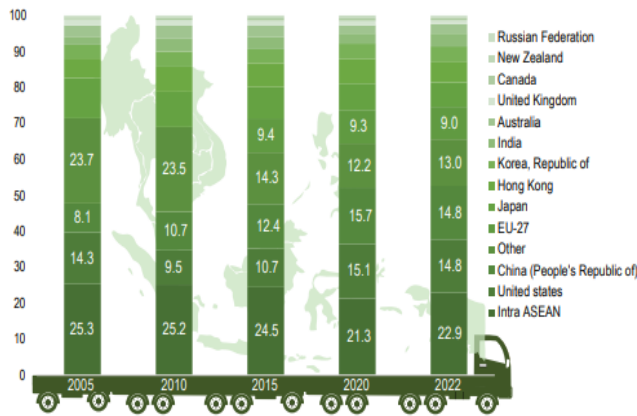

График 4. Импорт, гол түнш улсаар, эзлэх хувь

Эх сурвалж: ASEAN Key figures 2023

2.3.3 Экспорт, импортын шилдэг арван бараа, бүтээгдэхүүн:

ASEAN-ы гишүүн орнуудын **экспортын** шилдэг арван бараа, бүтээгдэхүүний жагсаалтыг гаргасан бөгөөд 1,962,136.1 сая ам.доллар бүхий бараа бүтээгдэхүүн экспортолсноос “Цахилгаан машин, тоног төхөөрөмж, тэдгээрийн эд анги; дуу хураагч ба хуулбарлагч; телевизийн дүрс, дуу хураагч, дуу хураагчийн эд анги, дагалдах хэрэгсэл” нь 28.4% (557,575.7 сая ам.доллар)-иар жагсаалтын эхэнд бичигдсэн байна.

Хүснэгт 3. Экспортын шилдэг арван бараа, бүтээгдэхүүн

№	Бараа бүтээгдэхүүн	Үнэ (сая ам.доллар)	Хувь (%)
1	Цахилгаан машин, тоног төхөөрөмж, тэдгээрийн эд анги; дуу хураагч ба хуулбарлагч; телевизийн дүрс, дуу хураагч, дуу хураагчийн эд анги, дагалдах хэрэгсэл	557,575.7	28.4
2	Ашигт малтмалын түлш, эрдэс тос, тэдгээрийг нэрэх бүтээгдэхүүн; битумэн бодис; эрдэс лав	231,747.6	11.8
3	Цөмийн реактор, бойлер, машин механизм, механик хэрэгсэл; тэдгээрийн хэрэгслүүд	191,157.8	9.7
4	Амьтны болон ургамлын гаралтай өөх, тос, тэдгээрийн задралын бүтээгдэхүүн; малын гаралтай өөх тос; амьтны эсвэл ургамлын лав	64,664.9	3.3
5	Тээврийн хэрэгсэл; төмөр зам, трамвай замын хөдлөх бүрэлдэхүүнээс бусад эд анги, дагалдах хэрэгсэл	55,920.5	2.8
6	Хуванцар болон түүгээр хийсэн бүтээгдэхүүн	53,733	2.7
7	Байгалийн тариалсан сувд; үнэт болон хагас үнэт чулуу; үнэт металл, үнэт металлаар бүрсэн металл, түүгээр хийсэн эдлэл; дуураймал үнэт эдлэл; зоос	50,722.8	2.6
8	Оптик, гэрэл зураг, кино, хэмжих, шалгах, эмнэлгийн болон мэс заслын багаж хэрэгсэл, тэдгээрийн эд анги, дагалдах хэрэгсэл	50,231.3	2.6
9	Төмөр, ган	48,123.4	2.5
10	Резин ба түүгээр хийсэн эдлэл	43,681.6	2.2
	Шилдэг 10 бараа бүтээгдэхүүний нийлбэр	1,347,558.6	68.7
	Бусад бараа бүтээгдэхүүн	614,577.5	31.3
	Нийт	1,962,136.1	100

Эх сурвалж: ASEAN Key figures 2023

Мөн **импортын** шилдэг арван бараа, бүтээгдэхүүний жагсаалтыг гаргасан бөгөөд 1,884,046.2 сая ам.доллар бүхий бараа бүтээгдэхүүн импортолсноос “Цахилгаан машин, тоног төхөөрөмж, тэдгээрийн эд анги; дуу хураагч ба хуулбарлагч; телевизийн дүрс, дуу хураагч, дуу хураагчийн эд анги, дагалдах хэрэгсэл” нь 25.7% (483,371.1 сая ам.доллар)-иар жагсаалтын эхэнд бичигдсэн байна.

Хүснэгт 4. Импортын шилдэг арван бараа, бүтээгдэхүүн

№	Бараа бүтээгдэхүүн	Үнэ (сая ам.доллар)	Хувь (%)
1	Цахилгаан машин, тоног төхөөрөмж, тэдгээрийн эд анги; дуу хураагч ба хуулбарлагч; телевизийн дүрс, дуу хураагч, дуу хураагчийн эд анги, дагалдах хэрэгсэл	483,371.1	25.7
2	Ашигт малтмалын түлш, эрдэс тос, тэдгээрийг нэрэх бүтээгдэхүүн; битумэн бодис; эрдэс лав	37,503.1	17.9
3	Цөмийн реактор, бойлер, машин механизм, механик хэрэгсэл; тэдгээрийн хэрэгслүүд	193,447.7	10.3
4	Хуванцар болон түүгээр хийсэн бүтээгдэхүүн	68,285.4	3.6
5	Байгалийн тариалсан сувд; үнэт болон хагас үнэт чулуу; үнэт металл, үнэт металлаар бүрсэн металл, түүгээр хийсэн эдлэл; дуураймал үнэт эдлэл; зоос	59,753.2	3.2
6	Төмөр, ган	59,522	3.2
7	Тээврийн хэрэгсэл; төмөр зам, трамвай замын хөдлөх бүрэлдэхүүнээс бусад эд анги, дагалдах хэрэгсэл	53,444.4	2.8
8	Оптик, гэрэл зураг, кино, хэмжих, шалгах, эмнэлгийн болон мэс заслын багаж хэрэгсэл, тэдгээрийн эд анги, дагалдах хэрэгсэл	43,264.0	2.3
9	Органик химийн бодисууд	37,188.3	2.0
10	Химийн бүтээгдэхүүн	30,632.6	1.6
	Шилдэг 10 бараа бүтээгдэхүүний нийлбэр	1,366,411.9	72.5
	Бусад бараа бүтээгдэхүүн	517,634.3	27.5
	Нийт	1,884,046.2	100

Эх сурвалж: ASEAN Key figures 2023

2.3.4 Гадаадын шууд хөрөнгө оруулалт /ГШХО/-ын эх үүсвэр:

2022 онд АНУ, ASEAN, Япон, Европын холбоо (ЕХ), Хятад улс нийлээд 58.5%-тай Гадаадын шууд хөрөнгө оруулалт /ГШХО/-ын эхний 5 эх үүсвэрээр тус бүс нутагт орсон байна (Зураг 2). АНУ 36.9 тэрбум ам.доллараар тэргүүлэгч хөрөнгө оруулагч болсон нь ASEAN-ы ГШХО-ын нийт урсгалын 16.4 хувийг эзэлж байна.

Зураг 2. ASEAN-ы шилдэг 5 ГШХО эх үүсвэр, 2022 он

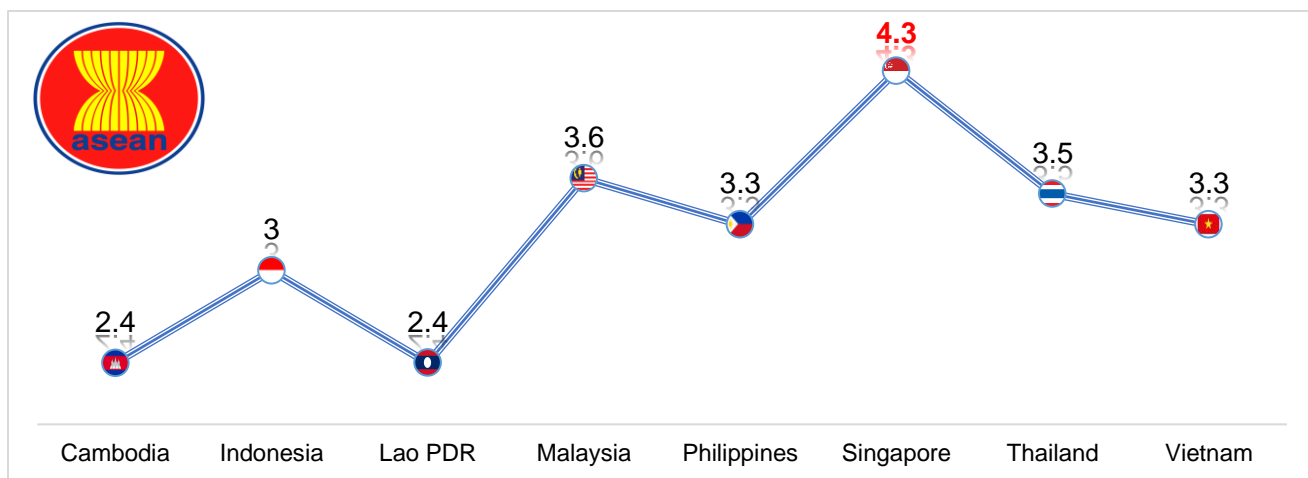
Эх сурвалж: ASEAN Key figures 2023

2.4 Логистикийн гүйцэтгэлийн индекс /LPI/

Логистикийн гүйцэтгэлийн индекс /LPI/ нь улс орнуудад худалдааны логистикийн үйл ажиллагаанд тулгарч буй бэрхшээл, боломжуудыг тодорхойлох, гүйцэтгэлээ сайжруулахын тулд юу хийж болохыг тодорхойлоход туслах зорилгоор бүтээгдсэн интерактив жишиг хэмжих хэрэгсэл юм. LPI дэлхийн 139 улсыг харьцуулах боломжийг олгодог.

Эдгээр 139 улсыг ASEAN-ы гишүүн орон болох Сингапур 4.3 LPI оноо авч нэгдүгээр зэрэглэлд бичигдсэн байна. Малайз улс 3.6 LPI оноогоор хорин зургаадугаар зэрэглэл, Тайланд улс 3.5 LPI оноогоор гучин дөрөвдүгээр зэрэглэл, Филиппин, Вьетнам улсууд 3.3 LPI оноо тус тус авч дөчин гуравдугаар зэрэглэл, Индонез улс 3 LPI оноогоор жаран нэгдүгээр зэрэглэл, Камбож, Лаос улсууд 2.4 LPI оноогоор зуун арван тавдугаар зэрэглэлд тус тус эрэмбэлэгдсэн бол Бруней, Мянмар гэсэн хоёр улс энэхүү олон улсын жагсаалтад ороогүй байна.

График 5. Логистикийн гүйцэтгэлийн индекс /LPI/, улсаар

Эх сурвалж: www.worldbank.com

Хүснэгт 5. Зүүн Өмнөд Азийн орнуудын логистикийн гүйцэтгэлийн индекс /2023 он/

Зүүн Өмнөд Азийн орнууд	LPI зэрэглэл	Логистикийн гүйцэтгэлийн үнэлгээ	Гааль	Дэд бүтэц	Олон улсын ачаа тээвэрлэлт	Логистикийн өрсөлдөх чадвар	Ачаа тээвэрлэлийн мэдээ	Цаг хугацаа
Cambodia	115	2.4	2.2	2.1	2.3	2.4	2.8	2.7
Indonesia	61	3	2.8	2.9	3	2.9	3	3.3
LAO	115	2.4	2.3	2.3	2.3	2.4	2.4	2.8
Malaysia	26	3.6	3.3	3.6	3.7	3.7	3.7	3.7
Philippines	43	3.3	2.8	3.2	3.1	3.3	3.3	3.9
Singapore	1	4.3	4.2	4.6	4	4.4	4.4	4.3
Thailand	34	3.5	3.3	3.7	3.5	3.5	3.6	3.5
Vietnam	43	3.3	3.1	3.2	3.3	3.2	3.4	3.3

ГУРАВ. ЗҮҮН ӨМНӨД АЗИЙН ОРНУУДЫН ХОЛБОО (ASEAN)-НЫ УЛСУУДЫН ХАРИЛЦАА, ЭДИЙН ЗАСГИЙН НЭН ТААЛАМЖТАЙ НӨХЦӨЛҮҮД

3.1 Гэрээ хэлэлцээрт тусгагдсан зарчим, олгодсон эрх

ASEAN-ы гишүүн орнууд нь хоорондын бараа бүтээгдэхүүний жигд, хурдан бөгөөд үр ашигтай хөдөлгөөнийг дэмжих, улс хоорондын тээвэр болон дамжин өнгөрөх тээврийг дэмжих, хөнгөвчлөх чиглэлээр хэлэлцэн тохирч гэрээ хэлэлцээрүүдийг байгуудаг.

Хэлэлцэн тохирогч талууд энэхүү гэрээний дагуу дараах зарчмуудыг баримтална. Үүнд:

- a. Хамгийн таатай нөхцөл: Хэлэлцэн тохирогч талууд бусад улс руу эсвэл өөр улсаас дамжин өнгөрөх тээвэрт үзүүлж буй нөхцлөөс дутуугүй таатай горимыг хэлэлцэн тохирогч бусад талын нутаг дэвсгэрт буюу нутаг дэвсгэрээс дамжин өнгөрөх тээвэрт нэвтрүүлэх;
- b. Үндэсний журам: Хэлэлцэн тохирогч талууд хэлэлцэн тохирогч бусад талын нутаг дэвсгэрээр дамжин өнгөрч байсан бүтээгдэхүүнд тухайн бүтээгдэхүүнийг эх орноосоо зорьсон газар руу нь явахгүйгээр тээвэрлэсэн тохиолдолд үзүүлэхээс дутуугүй таатай горим тогтооно. бусад хэлэлцэн тохирогч талын нутаг дэвсгэрээр дамжуулан;
- c. Тохиромжтой байдал: Хэлэлцэн тохирогч талууд хэлэлцэн тохирогч тал бүрийн хүрээнд холбогдох хууль тогтоомж, дүрэм журам, удирдлагын удирдамж болон бусад шийдвэрийг тууштай хэрэгжүүлэх
- d. Энгийн байдал: хэлэлцэн тохирогч талууд ASEAN-ы нутаг дэвсгэрт дамжин өнгөрөх тээврийн бүх журам, шаардлагыг хялбарчлахыг хичээнэ;
- e. Ил тод байдал: хэлэлцэн тохирогч талууд холбогдох эрх бүхий байгууллагад хамаарах бүх хууль тогтоомж, дүрэм журам, журам, захиргааны мэдэгдлийг шуурхай, ил тод, хүртээмжтэй байдлаар нийтэд нээлттэй болгоно;
- f. Үр ашигтай байдал: Хэлэлцэн тохирогч талууд дамжин өнгөрөх ачааны тээвэрлэлтийг хөнгөвчлөхийн тулд дамжин өнгөрөх тээврийн үр ашигтай, үр дүнтэй удирдлагаар хангана.
- g. Давж заалдах гомдол: Хэлэлцэн тохирогч талуудын холбогдох байгууллагуудын шийдвэрийг хянан шалгах үр дүнтэй механизмыг ASEAN-ы хүрээнд дамжин өнгөрөх тээврийн хэрэглэгчид болон үйлчилгээ үзүүлэгчдэд нээлттэй, хүртээмжтэй болгохыг баталгаажуулна; болон
- h. Харилцан туслалцах: Хэлэлцэн тохирогч талууд ASEAN-ы нутаг дэвсгэрт дамжин өнгөрөх барааг хөнгөвчлөхөд оролцож буй холбогдох байгууллагуудын хооронд дээд зэргийн хамтын ажиллагаа, харилцан туслалцаа үзүүлэхийг хичээнэ.

Эдгээр хэлэлцээрийн заалтыг харгалзан хэлэлцэн тохирогч талуудад дараах эрхүүдийг олгоно.

- a. Дамжин өнгөрөх тээврийн эрх
- b. Хэлэлцэн тохирогч талуудад зориулагдсан буюу тэдгээрээс ирж буй гуравдагч орны барааг ачих, буулгах эрх.

3.2 Транзит тээврийн маршрут, байгууламжийн төлөвлөгөө

Хэлэлцээрт хэлэлцэн тохирогч талууд дамжин өнгөрөх тээврийн маршрутын жагсаалтыг тусгасан бөгөөд аюулгүй байдлыг хангах үүднээс өөрийн нутаг дэвсгэрт заасан маршрутын дагуу тээврийн хэрэгслийн амрах талбайг зохих интервалаар хангаж өгсөн байна.

Хүснэгт 6. Транзит тээврийн маршруудын жагсаалт

№	Улс	АН.№	Гарал үүсэл - Очих газар
1	Бруней Даруссалам	150	Sungai Tujoh/Miri (Бруней Даруссалам / Малайз шалгах Цэг) - Куала Лурах / Лимбанг (Бруней Даруссалам/Малайз шалгах цэг)
		150	Пуни/Лимбанг (Бруней Даруссалам/Малайз шалгах Цэг) - Лабу/Лавас (Бруней Даруссалам/Малайз шалгах Цэг)
2	Камбож	1	Poi Pet (Камбож/Тайланд Хил) - Сисофон – Пномпен - Бавет (Камбож / Вьетнам хил)
		11	Trapeing Kreal (Cambodia / Lao PDR Border) - Stung Treng - Kampong Cham - Phnom Penh - Sihanoukville Port
3	Индонез	2	Мерак - Жакарта Суракарта - Сурабая - Денпасар
		150	Понтианак - Энтиконг/Тебеду (Индонез/Малайз, Саравак хил)
		25	Банда Ачех - Медан -Палембанг - Бакахуни
4	Лаос БНАСАУ	3	Ботен (БНАСАУ/Хятадын хил) - Луанг Намта - Хоуи Сай (Лаос PDR/Тайландын хил)
		12	Natrey (J.R.AH.3)-Oudomsay - Луанг Прабанг - Вьентьян
		11	Вьентьян (J.R.AH.12) - Бан Лао -Тахек - Саваннахет - Паксе - Веунхам (БНАСАУ/Камбож хил)
		15	Намфао (БНАСАУ/Вьетнам Хил) - Бан Лао (J.R.AH.11)
		16	Саваннахет (БНАСАУ/Тайланд Хил) – Данесаванх (БНАСАУ-ын БНАСАУ/ Вьетнамын хил)
5	Малайз	2	Букит Каю Хитам (Малайз/Тайландын хил) - Куала Лумпур - Серембан - Сенай Утара
		2 (Тимур / Зүүн)	Сенай Утара - Жохор Бхару/Мод талбайн шалган нэвтрүүлэх цэг (Малайз/Сингапурын хил)
		2 (Барат / Баруун)	Сенай Утара – Танжунг Купанг/Туас шалган нэвтрүүлэх цэг (Малайз/Сингапурын хил)
		150	Энтиконг/Тебеду (Индонез/ Малайзын хил) - Сериан - Кучинг
		150	Сериан - Сибу - Бинтулу - Мири
		150	Miri - Sg. Tujoh (Malaysia/ Brunei Darussalam Check Point)
		150	Куала Лурах (Малайз/Бруней Даруссалам шалгах цэг) - Лимбанг/Пуни (Малайз/ Бруней Даруссалам шалгах цэг)
		150	Лавас/Лабу (Малайз/Бруней Даруссалам шалгах цэг) – Кота Кинабалу
6	Мьянмар	150	Куала Лурах (Малайз/Бруней Даруссалам шалгах цэг) - Лимбанг/Пуни (Малайз/ Бруней Даруссалам шалгах цэг)
		150	Лавас/Лабу (Малайз/Бруней Даруссалам шалгах цэг) – Кота Кинабалу

		1	Таму (Мьянмар/Энэтхэгийн хил) - Мандалай - Мейктила – Паяги (Паяги-Янгоныг оруулаад) - Мявади (Мьянмар/Тайланд хил)
		2	Мейктила - Лоилем - Кен Тунг - Тачилейк (Мьянмар/Тайланд хил)
		3	Кяингтон (Кен Тунг) - Монгла
		14	Muse (Мьянмар/Хятадын хил) - Мандалай
7	Филиппин	26	Лаоаг хот - Манила - Матног - (Галам онгоцны үйлчилгээ) - Сан Исидро - Таклобан хот – Лилоан (гатлага онгоц Үйлчилгээ) - Липата - Суригао хот - Давао хот - Генерал Сантос хот - Замбоанга хот
8	Сингапур	2 (Зүүн)	(Малайз/Сингапурын хил) Жохор Бхару / Ой мод Шалгах цэг - Букит Тима Хурдны зам - Пан арал Хурдны зам - Анак Букит Солилцоо - Клементи зам - Баруун эргийн хурдны зам
		2 (Баруун)	(Малайз/Сингапурын хил) Танжунг Купанг/Туас шалган нэвтрүүлэх цэг - Айер Ража хурдны зам - Их сургуулийн гүүрэн гарцын уулзвар - Клементи зам - Баруун эрэг Хурдны зам
9	Тайланд	1	Мэй Сот (Тайланд/МьянмарХил) - Так - Бангкок - Хин Конг - Накхон Найок - Араняпратет - Хлонг Луек (Тайланд/Камбожийн хил)
		2	Мэй Сай (Тайланд/Мьянмар хил) - Чианг Рай - Лампанг - Так - Бангкок (Баруун гадна цагираг Зам) - Нахон Патхом – Пак Tho - Chumphon - Suratthani - Phattalung - Hat Yai – Sadao (Тайланд/Малайзын хил)
		3	Чианг Рай - Чан Хонг (Тайланд/БНАСАУ-ын хил)
		12	Хин Конг - Сарабури – Нахон Ратчасима - Хон Каен - Нонгхай (Тайланд/БНАСАУ хил)
		16	Так - Фицанулок - Хон Каен - Каласин - Сомдет - Муқдахан (Тайланд/БНАСАУ хил)
		19	Нахон Ратчасима - Кабинбури - Лаем Чабунг Зүүн Бангкокийн тойрог зам (Туб Чан) - Банг Па Ин
10	Вьетнам	1	Мок Бай (Вьетнам/Камбожийн хил) - Ан Суонг (Хо Ши Мин хот)
		1	Дун Ха – Да Нанг/Тянь Са
		15	Кео Нуа (Вьетнам/БНАСАУ-ын хил) - Бай Вот - Винь - Куа Ло
		16	Лао Бао (Вьетнам/БНАСАУ-ын хил) - Дун Ха
		17	Дун Най - Вун Тау

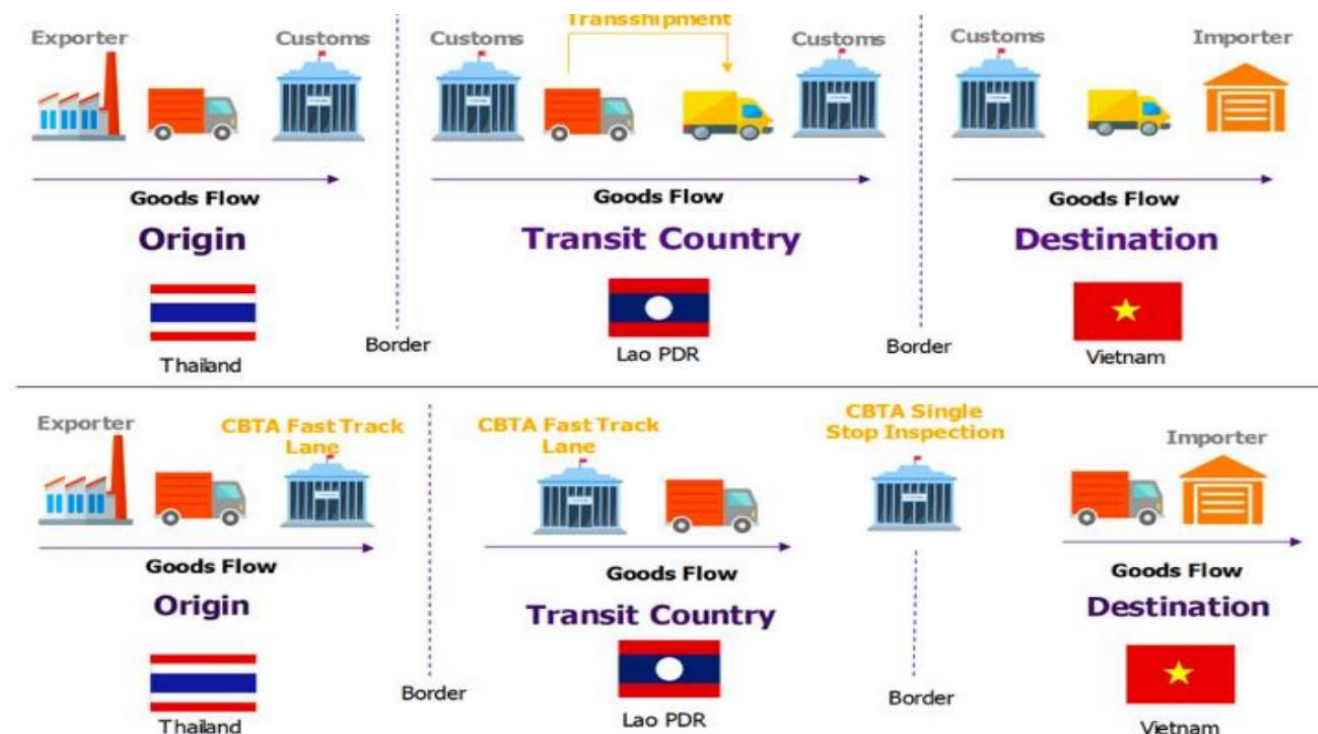
3.3 ASEAN-ы хуурай замын сүлжээ, маршрут

ASEAN-ы хуурай тээврийн замын сүлжээг Азийн хурдны замын сүлжээг өргөтгөх ажлын хүрээнд Зүүн Өмнөд Азийн Үндэстнүүдийн Холбооноос эдгээр маршрутуудыг байгуулсан. Энэхүү ASEAN-ы хуурай замын тээврийн сүлжээний газрын зургийг ASEAN-ы Тээврийн сайд нар 2020 оны 11-р сард болсон 26-р хурлаар баталсан.

Зураг 3. ASEAN-ы хуурай замын тээврийн сүлжээ

Шилжүүлэн ачихтай хил дамнансан тээвэр ба **GMS -CBTA**-ийн харьцуулалт

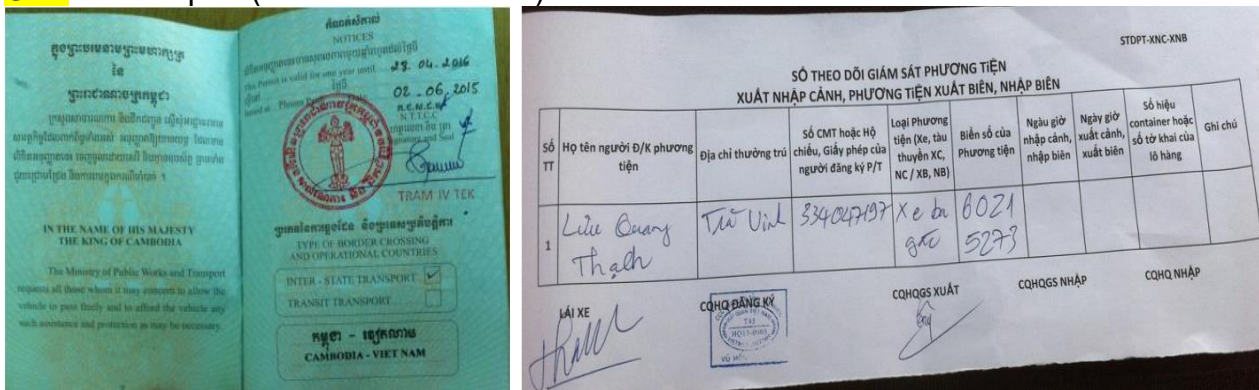

2.5.1 ВЬЕТНАМ – КАМБОЖ

Вьетнамаас Камбож хүртэлх тээвэрлэлтийн маршрут:

СВТ зөвшөөрөл (Вьетнам - Камбож)

2.5.2 ВЬЕТНАМ-ЛАОС УЛС

Бүгд Найрамдах Социалист Вьетнам Улсын Засгийн газар, Бүгд Найрамдах Ардчилсан Лаос Ард Улсын Засгийн газар хоорондын “Авто тээврээр олон улсын бараа тээвэрлэх гэрээ, конвенци”- ийн дагуу улс хоорондын ачаа тээвэрлэлтийг гүйцэтгэдэг ба тээвэрлэлтийн квот тогтоогоогүй байна.

Хүснэгт 7. Вьетнам-ЛАОС улсын хоорондын хилийн хаалга

NO.	VIET NAM	LAO
1	Tây Trang (Điện Biên)	Sop Hun
2	Na Mèo (Thanh Hóa)	Nam Xôi
3	Nậm Cắn (Nghệ An)	Nam Khan
4	Cầu Treo (Hà Tĩnh)	Nam Phao
5	Cha Lo (Quảng Bình)	Na Phao
6	Lao Bảo (Quảng Bình)	Daen Savanh
7	Pờ Y (Kon Tum)	Phou Keua

❖ Inland transport:

- Vietnam ↔ Laos
- Third country ↔ Laos ↔ Vietnam

❖ Receipt/Delivery place in Laos:

- North Laos: Luang Prabang, Vientiane, Bolikhamxay (Border: **Cau Treo, Cha Lo**)
- Central Laos: Khammouane, Savannakhet (Border: **Lao Bao**)
- South Laos: Salavan, Champasak, Attapeu (Border: **Bo Y, La Lay**)

Вьетнам-ЛАОС улсын хоорондын хилийн хаалга

Хил гарахад шаардлагатай баримт бичиг (Вьетнам - Лаос)

Thông tin phê duyệt khai báo vận chuyển 1 / 5

Cơ bản yêu cầu xác nhận/nhiệm phong - Cơ quan Hải quan CAUTREORT

Số tờ khai vận chuyển 500009955731 - Cỡ bảo nhập khẩu/xuất khẩu C Ngày lập tờ khai 08/06/2015

Người khai H5227 - NGƯỜI ĐẠI DIỆN Địa chỉ TẦNG 2, 421 TRẦN HƯNG ĐẠO

Nhà vận chuyển 0400459020 - Công Ty Cổ Phần Asiatrans Vietnam Địa chỉ 421 Trần Hưng Đạo, P. An Hải Tây, Q. Sơn Trà, TP. Đà Nẵng

Số hợp đồng vận chuyển / giấy tờ tương đương 147-15/HD Ngày hợp đồng vận chuyển / giấy tờ 01/06/2015 Ngày hết hạn hợp đồng vận chuyển / giấy tờ 31/12/2015

Phương tiện vận chuyển 31 - TRUCK Mục đích vận chuyển CTR - Hàng quá cảnh Loại hình vận tải KS - Vận chuyển hàng hóa với thủ tục đơn giản

Địa điểm xếp hàng Mã (Khu vực chịu sự giám sát Hải quan) 308B888 (Vị trí xếp hàng) (Cảng / cửa khẩu / ga xếp hàng) VNCA

Tên CCHQCK CAU TREO HT Địa điểm trung chuyển cho vận chuyển (Khai báo gộp) Đến (dự kiến) 08/06/2015

Địa điểm dỡ hàng Mã (Khu vực chịu sự giám sát Hải quan) 03EE501 (Nơi chất hàng) (Cảng / cửa khẩu / ga dỡ hàng) VNDU

Tên CANG DINH VU Tuyên đường CAU TREO - QL8 - QL1 - QL10 - QL5 - DINH VU Đến (dự kiến) 13/06/2015

Loại bảo lãnh SỐ tiền bảo lãnh VND Số lượng container 1 TT-06-2015

Ghi chú 1

Route:

- Vientiane
- CAUTREO BORDER
- Hai Phong port
- Incheon port, Korea

ASIATRANS VIETNAM

GIẤY KIỂM TRA TÌNH TRẠNG CONTAINER / CONTAINER CHECKLIST

SỐ BOOKING: 03EFLSINAS048	HÃNG TẢI: 9FL
CONTAINER: 414C	LOẠI: 414C
TRUYỀN NHẬN CONTAINER BÔNG: 03EFL7	TRUYỀN ĐÓNG HÃNG: 03167
SỐ XE: 03167	HÃA XE: 03167
TRUYỀN: 03167	TRUYỀN: 03167

4. Kiểm tra tình trạng bên trong container / Make sure you have checked inside container:

1. Bên trong container phải sạch sẽ, khô ráo, không có vết dầu rò rỉ.
2. Mặt sàn phẳng, cứng cáp.
3. Các vách container không bị ngập vào trong quá 4cm.
4. Không có vật rách, thủng hoặc miếng và phôi thép, sắt và các vật container khác.
5. Không có mối bọ bên trong container.

5. Kiểm tra tình trạng bên ngoài container / Make sure you have checked outside container:

1. Không loại container yếu cấu, số container rò rỉ.
2. Các cửa container đóng mở / khóa dễ dàng. Không có kẹt, không bị rách.
3. Bề mặt bên ngoài không bị hoen rỉ có khả năng gây thủng nước.

Ghi chú: - Nhân viên kiểm tra

СВТ зөвшөөрөл (Вьетнам - Лаос)

2.5.2 ВЬЕТНАМ-ХЯТАД

Бүгд Найрамдах Социалист Вьетнам Улсын Засгийн газар, Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улсын Засгийн газар хоорондын авто тээврийн тухай хэлэлцээрийн дагуу улс хоорондын ачаа тээвэрлэлтийг гүйцэтгэдэг.

Зураг 4. Авто замаар хил дамнансан тээвэрлэлт

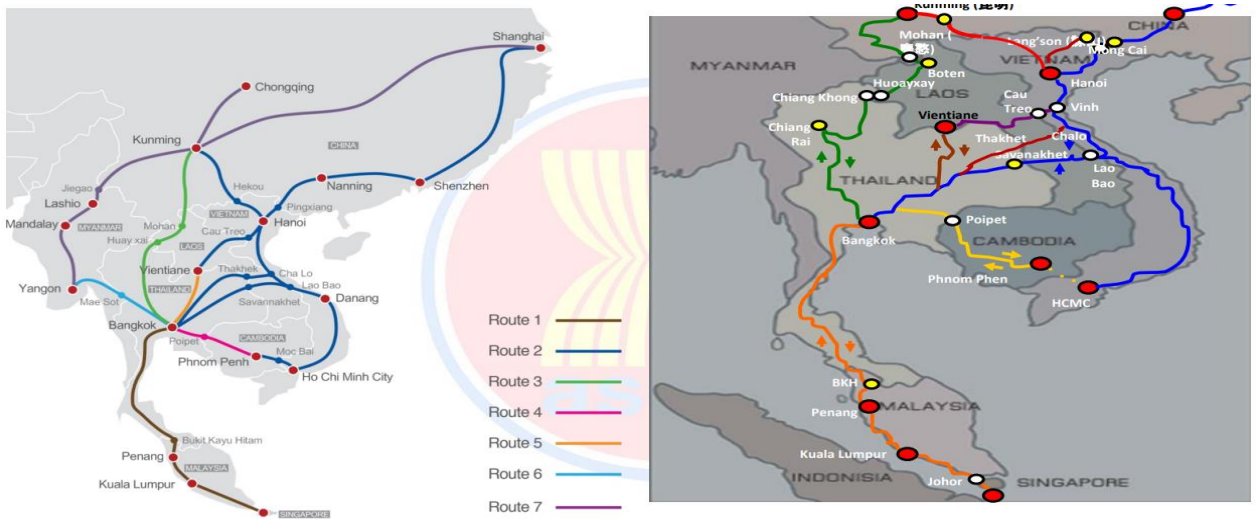

График 6. Вьетнам-Хятад хилийн хаалга

NO.	VIET NAM	CHINA
1	Mong Cai (Quang Ninh)	Đông Hưng (Guangxi)
2	Huu Nghi (Lang Son)	Hữu Nghị Quan (Guangxi)
3	Tra Linh (Cao Bang)	Long Bang (Guangxi)
4	Tà Lùng (Cao Bang)	Thùy Khẩu (Guangxi)
5	Ma Lò Thành (Lai Chau)	Kim Thủy Hà (Yunnan)
6	Thanh Thủy (Ha Giang)	Thiên Bảo (Yunnan)
7	Lao Cai (Lao Cai)	Hà Khẩu (Yunnan)

3.4 Тээврийн хэрэгслийн техникийн шаардлага:

AFAFGIT протокол 4 – Тээврийн хэрэгслийн техникийн шаардлага /AFAFGIT Protocol 4 – Technical Requirements of Vehicles/-ын ACTS-ийн дагуу бараа тээвэрлэхэд ашиглахыг зөвшөөрсөн тээврийн хэрэгслийн техникийн шаардлагыг тусгайлан тодорхойлсон бөгөөд дараах техникийн нөхцлөөс бусад тохиолдолд дамжин өнгөрүүлэхийг хориглосон байна. Дараах хүснэгтэд протокол 4-д тусгасан болон гишүүн орнуудын техникийн шаардлагыг харьцуулан харуулсан болно.

Хүснэгт 8. Гишүүн орнуудын тээврийн хэрэгслийн техникийн шаардлагын харьцуулалт

Тээврийн хэрэгслийн төрөл	Протокол 4	Камбож	Лаос	Мяньмар	Вьетнам	Тайланд
Уртын зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ /метр/						
<ul style="list-style-type: none"> Автомашин 	12.2	12.2	12.2	12.2	20	12
<ul style="list-style-type: none"> Автоугсраа 	16	16	19	15.2		16
Өргөний зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ /метр/	2.5	2.5	2.5	2.5	2.5	2.5
Өндөрийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ /метр/	4.2	4.2	4.5	4.6	4.2	4
Зөвшөөрөгдөх тэнхлэгийн тоо		5	6	6	Хязгаарлалтгүй	

Тэнхлэг дээрх хамгийн их ачааллын хэмжээ /тонн/		10	Хязгаарлалтгүй		10	
Бүх жингийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ /тонн/						
 Хагас чиргүүл (6 тэнхлэг)	38	Зөвшөөрөл	49.6	50	48	50.5
 Хагас чиргүүл (5 тэнхлэг)	36	40	45	41	45	45
 Хагас чиргүүл (4 тэнхлэг)	32	35	36	33	35	35
 Хатуу холболт бүхий 4 тэнхлэгт тээврийн хэрэгсэл	25	30	29.5	28	30	30
 Хатуу холболт бүхий 3 тэнхлэгт тээврийн хэрэгсэл	21	25	25	23	25	25
 Хатуу холболт бүхий 2 тэнхлэгт тээврийн хэрэгсэл	15-16	15	15	15	15	15

Эх сурвалж: AFAFGIT – Protocol 04: Technical Requirement of Vehicles

Тайлбар: Камбож улсад таваас дээш тэнхлэгтэй тээврийн хэрэгсэл ашиглахын тулд “Нийтийн аж ахуй, тээврийн яам”-наас зөвшөөрөл авах шаардлагатай.

✓ **Вьетнамд хамгийн их ашиглагддаг ачааны машин:**

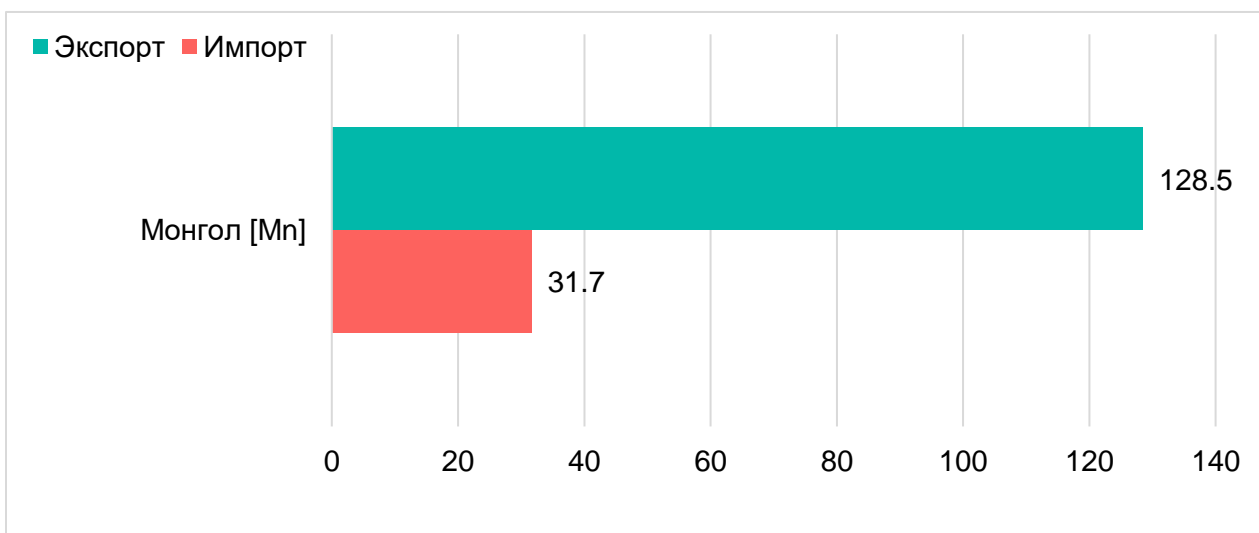
Вьетнам улсад Хятад болон АНУ-д үйлдвэрлэгдсэн дараах нэр төрөл бүхий ачааны автомашныг хамгийн их ашиглагддаг байна. Үүнд:

Хятад /Howo, Foton/		АНУ /Freighliner, Maxforce/	
Давуу тал:	<ul style="list-style-type: none"> • Өртөг хямд • Сэлбэг хэрэгсэл элбэг 	Давуу тал:	<ul style="list-style-type: none"> • Эвдрэл гэмтэл бага гардаг • Шатахууны зарцуулалт бага
Сул тал:	<ul style="list-style-type: none"> • Эвдрэл гэмтэл их гардаг тул байнгын засварын зардал гардаг • Шатахууны зарцуулалт өндөр 	Сул тал:	<ul style="list-style-type: none"> • Өртөг хямд • Зарим сэлбэг хэрэгсэл ховор
Зураг:	 	Зураг:	
Howo	Foton	Freighliner	Maxforce

3.5 ASEAN-ы гишүүн улсууд Монгол улстай хийсэн гадаад худалдааны өнөөгийн байдал

ASEAN-ы гишүүн улсууд нь Монгол улстай хийсэн гадаад худалдаа нь 160.2 сая.долларын өртөг байна. Үүнээс экспортод 128.5 сая.доллар бараа бүтээгдэхүүн гаргасан бол импортоор 31.7 сая.доллар бүхий бараа бүтээгдэхүүн оруулж ирсэн мэдээллийг дараах графикт харууллаа.

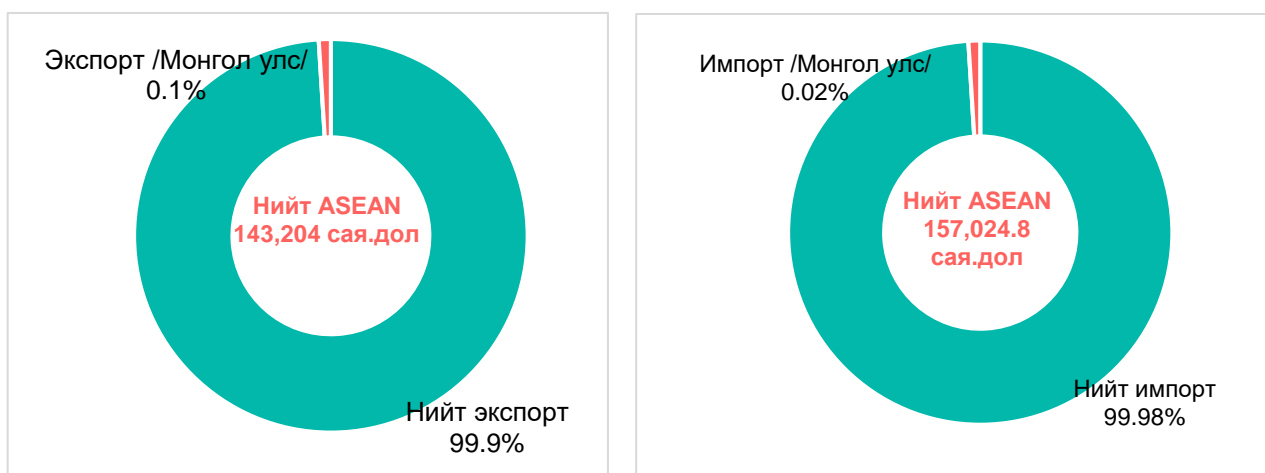
График 7. Монгол улстай хийсэн гадаад худалдаа, өртөгөөр /сая.доллар/

Эх сурвалж: data.aseanstats.org

Монгол улстай хийсэн гадаад худалдааны өртгийг ASEAN-ы гишүүн улсуудын нийт гадаад худалдааны өртөгтэй харьцуулан үзвэл экспорт нь 0.1%, импорт нь 0.02%-ийн гүйцэтгэлтэй байна.

График 8. Монгол улстай хийсэн гадаад худалдааны гүйцэтгэл, хувиар

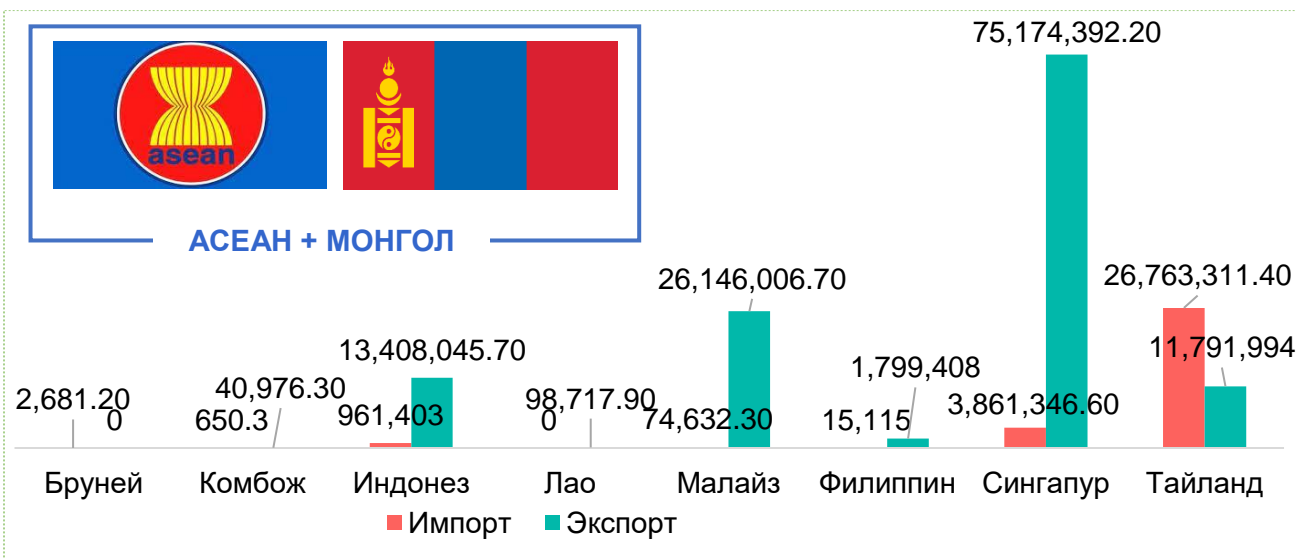

Эх сурвалж: data.aseanstats.org

Мөн Монгол улстай хийсэн гадаад худалдааг ASEAN-ы гишүүн улс тус бүрээр судлан үзвэл Сингапур улс 75,174,392.2 ам.доллар, Малайз улс 26,146,006.7 ам.долларын өртөг бүхий бараа бүтээгдэхүүн тус тус экспортолсон бол Тайланд улс

11,791,994 ам.доллар бүхий бараа бүтээгдэхүүн импортолсон үзүүлэлтүүдээр гишүүн орнуудыг тэргүүлж байна.

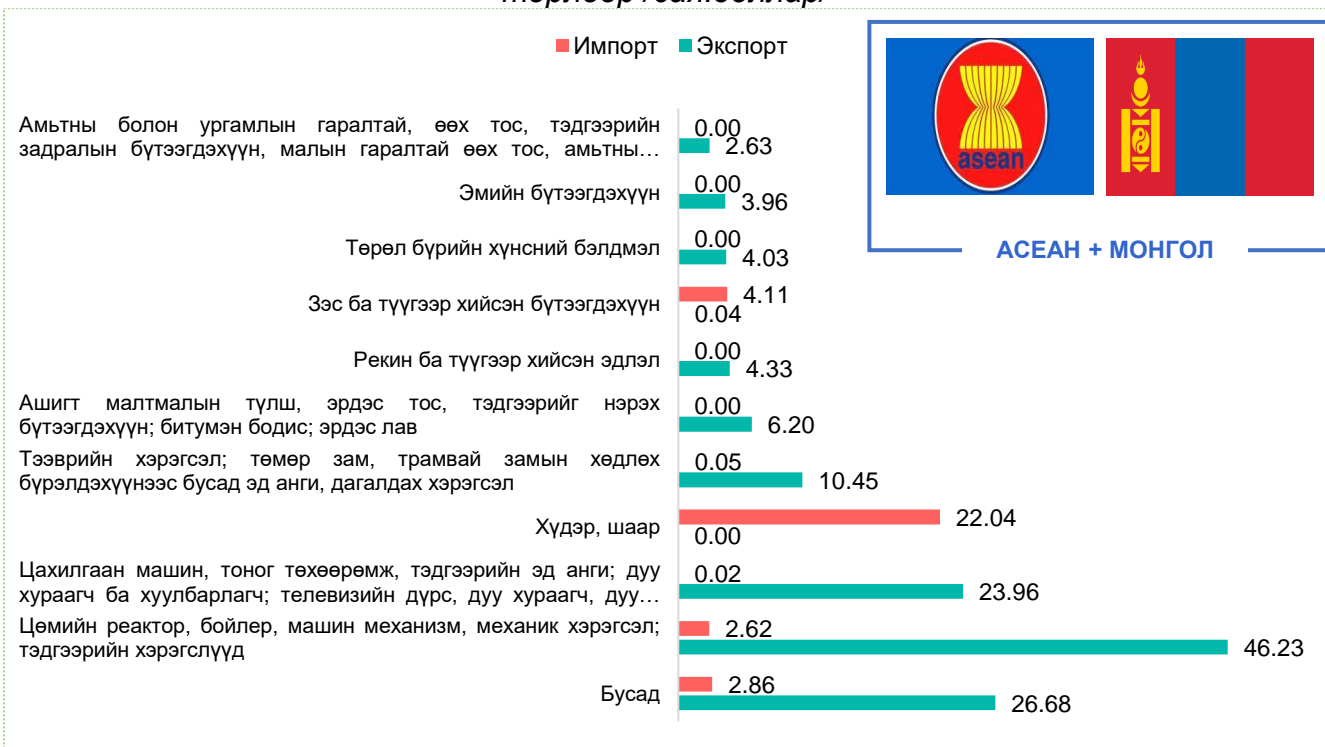
График 9. Монгол улстай хийсэн гадаад худалдаа, гишүүн улсаар, өртөгөөр /ам.доллар/

Эх сурвалж: data.aseanstats.org

Гишүүн орнуудын Монгол улстай хийсэн шилдэг арван бараа, бүтээгдэхүүнийг ASEAN нь тодорхойлсон бөгөөд энд “Цөмийн реактор, бойлер, машин механизм, механик хэрэгсэл, тэдгээрийн хэрэгслүүд”-ийг хамгийн их экспортолсон бол “Хүдэр, шаар”-ыг хамгийн их импортолсон байна.

График 10. Монгол улстай хийсэн гадаад худалдаа, бараа бүтээгдэхүүний нэр төрлөөр /сая.доллар/

ДӨРӨВ. ЗҮҮН ӨМНӨД АЗИЙН ОРНУУДЫН ХОЛБОО (ASEAN)-НЫ УЛСУУДЫН ТЭЭВРИЙН ДЭД БҮТЦИЙН СУДАЛГАА

4.1 ASEAN-ы хуурай замын сүлжээ, маршрут

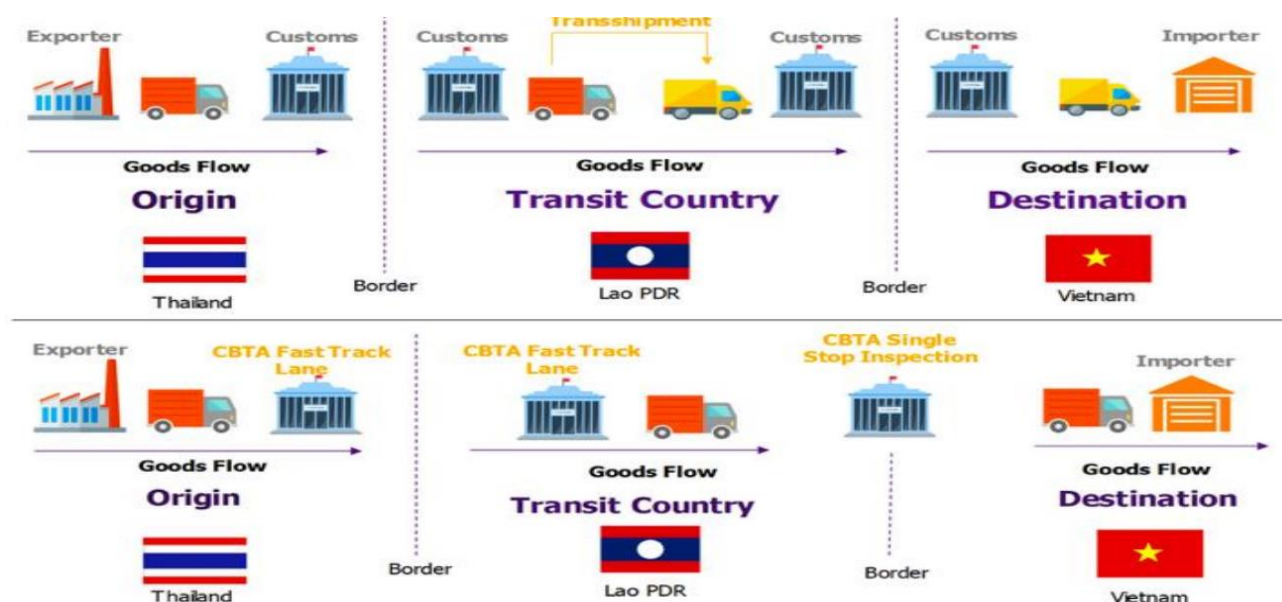
ASEAN-ы Тээврийн сайд нарын 2020 оны 11-р сард болсон 26-р хурлаар ASEAN-ы хуурай замын тээврийн сүлжээний газрын зургийг батлав.

ASEAN-ы хуурай тээврийн замын сүлжээг Азийн хурдны замын сүлжээг өргөтгөх ажлын хүрээнд Зүүн Өмнөд Азийн Үндэстнүүдийн Холбооноос эдгээр маршрутуудыг байгуулсан. Энэхүү ASEAN-ы хуурай замын тээврийн сүлжээний газрын зургийг ASEAN-ы Тээврийн сайд нар 2020 оны 11-р сард болсон 26-р хурлаар баталсан.

Зураг 5. ASEAN-ы хуурай замын тээврийн сүлжээ

Шилжүүлэн ачихтай хил дамнансан тээвэр ба GMS-CBTA-ийн харьцуулалт

4.1.1 ВЬЕТНАМ – КАМБОЖ

Вьетнамаас Камбож хүртэлх тээвэрлэлтийн маршрут:

СВТ зөвшөөрөл (Вьетнам - Камбож)

4.1.2 ВЬЕТНАМ-ЛАО УЛС

Бүгд Найрамдах Социалист Вьетнам Улсын Засгийн газар, Бүгд Найрамдах Ардчилсан Лаос Ард Улсын Засгийн газар хоорондын “Авто тээврээр олон улсын бараа тээвэрлэх гэрээ, конвенци”- ийн дагуу улс хоорондын ачаа тээвэрлэлтийг гүйцэтгэдэг ба тээвэрлэлтийн квот тогтоогоогүй байна.

Хүснэгт 9. Вьетнам-ЛАОС улсын хоорондын хилийн хаалга

NO.	VIET NAM	LAO
1	Tây Trang (Điện Biên)	Sop Hun
2	Na Mèo (Thanh Hóa)	Nam Xôi
3	Nậm Cắn (Nghệ An)	Nam Khan
4	Cầu Treo (Hà Tĩnh)	Nam Phao
5	Cha Lo (Quảng Bình)	Na Phao
6	Lao Bảo (Quảng Bình)	Daen Savanh
7	Pờ Y (Kon Tum)	Phou Keua

4.1.3 ВЬЕТНАМ-ХЯТАД

Бүгд Найрамдах Социалист Вьетнам Улсын Засгийн газар, Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улсын Засгийн газар хоорондын авто тээврийн тухай хэлэлцээрийн дагуу улс хоорондын ачаа тээвэрлэлтийг гүйцэтгэдэг.

Зураг 6. Авто замаар хил дамнансан тээвэрлэлт

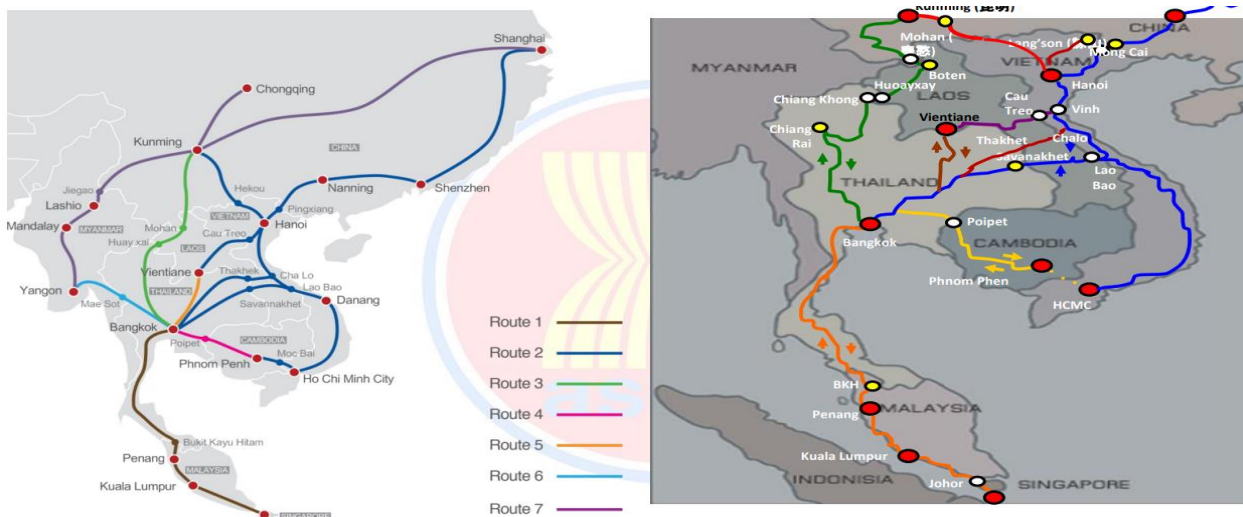

График 11. Вьетнам-Хятад хилийн хаалга

NO.	VIET NAM	CHINA
1	Mong Cai (Quang Ninh)	Đông Hưng (Guangxi)
2	Huu Nghi (Lang Son)	Hữu Nghị Quan (Guangxi)
3	Tra Linh (Cao Bang)	Long Bang (Guangxi)
4	Tà Lùng (Cao Bang)	Thùy Khẩu (Guangxi)
5	Ma Lù Thàng (Lai Chau)	Kim Thủy Hà (Yunnan)
6	Thanh Thủy (Ha Giang)	Thiên Bảo (Yunnan)
7	Lao Cai (Lao Cai)	Hà Khẩu (Yunnan)

✓ БНХАУ болон ASEAN-ы хуурай замын коридор

БНХАУ-ын дарга Ши Жиньпин 2013 оны 10-р сард Индонезийн парламентад үг хэлэхдээ 21-р зууны далайн торгоны замыг бий болгосноо зарласан нь Хятадын "Бүс ба Зам" санаачилгад ASEAN чухал үүрэг гүйцэтгэж байгаагийн илрэл гэж үзэж байна. 2015 оны 3-р сард Хятад улс Торгоны замын эдийн засгийн бүсийг хамтран байгуулах алсын хараа, үйл ажиллагаа, 21-р зууны тэнгисийн торгоны замын бодлогын санаачилгыг нийтлэх үед худалдааны замыг ASEAN-ы орнууд руу чиглүүлэхэд ихээхэн анхаарал хандуулсан нь гайхах зүйл биш юм. Хятад-Индохайн хойгийн эдийн засгийн коридор.

Зураг 7. Хятад-Индохайн хойгийн эдийн засгийн коридор

Эх сурвалж: <https://research.hktdc.com/en/article/NDkxOTUwNjQx>

ASEAN-ы орнуудад эрт дээр үеэс Хятад улсын худалдааны гол түнш байсаар ирсэн. 2010 онд Хятад-ASEAN-ы чөлөөт худалдааны бүс (CAFTA) байгуулагдсанаас хойш институцийн зохицуулалт сайжирч, бүс нутгийн дотоод хангамжийн сүлжээ улам боловсронгуй болсон нь Хятад, ASEAN-ы хоёр талын худалдааг сайжруулсан.

Хоёр талын худалдаа 2009-2014 оны хооронд жилд дунджаар 18%-иар мэдэгдэхүйц өссөн. Олон талт хамтын ажиллагааг гүнзгийрүүлэхийн тулд Хятад, ASEAN-ы хооронд 2014 онд хөрөнгө оруулалт, бараа бүтээгдэхүүний худалдааг бэхжүүлэхэд анхаарч, CAFTA-ийн одоогийн гэрээг шинэчлэх талаар хэлэлцээр хийж эхэлсэн. Үйлчилгээ, эдийн засаг, технологийн хамтын ажиллагааг "Бүс ба Зам" санаачилга нь эдийн засгийн өсөлтийг улам нэмэгдүүлж, бүс нутгийн цаашдын интеграцид дэмжлэг үзүүлсэн байна.

Зүүн өмнөд азийн эх газар буюу Индохайн хойг нь Хятадтай хуурай газраар холбогддог. Гуанси, Юннан мужууд байдаг **Их Меконгийн дэд бүсийн (GMS) үндэстэн дамнасан тээврийн сүлжээг** Вьетнам, Камбож, Тайланд, Мьянмарын эрэг дагуух томоохон далайн боомтуудыг холбох далайн торгоны замтай хослуулан холбосноор БНХАУ, ASEAN-ы худалдаа, аж үйлдвэрийн хамтын ажиллагааг эрчимжсэн байна.

✓ Хятад-Индохайн хойгийн эдийн засгийн коридор дахь тээврийн сүлжээ

Хятад- Индохайн хойгийн эдийн засгийн коридор байгуулахдаа Хятад улс эдийн засгийн хамтын ажиллагааны механизмд тулгуурласан. 2014 оны 12-р сард Бангкок хотноо болсон Их Меконгийн дэд бүсийн эдийн засгийн хамтын ажиллагааны удирдагчдын тав дахь уулзалтын үеэр Хятадын Төрийн зөвлөлийн Ерөнхий сайд Ли Кэчян Хятад болон Индохайн хойгийн таван орны харилцааг гүнзгийрүүлэх талаар гурван санал дэвшүүлсэн юм. Үүнд:

1. Тээврийн өргөн сүлжээ, түүнчлэн аж үйлдвэрийн хамтын ажиллагааны хэд хэдэн төслийг хамтран төлөвлөж, байгуулах;
2. Хөрөнгө босгох хамтын ажиллагааны шинэ хэлбэрийг бий болгох;
3. Нийгэм-эдийн засгийн тогтвортой, уялдаатай хөгжлийг дэмжих.

Одоогийн байдлаар Их Меконг мөрний дагуух улс орнууд зүүн ба барууныг холбосон, хойдыг урагшаа холбосон есөн улс дамнасан хурдны зам барьж байна.

Их Меконгийн дэд бүсийн үндэстэн дамнасан тээврийн сүлжээг холбосон есөн хурдны зам нь "Зүүн-Баруун эдийн засгийн коридор", "Хойд-Өмнөд эдийн засгийн коридор" болон "Эдийн засгийн өмнөд коридор"-той огтлолцож тулгуур хэсгийг бүрдүүлдэг. Эдгээр гурван том эдийн засгийн коридор нь дэд бүтцийн хөгжлийг улс орнуудын худалдаа, хөрөнгө оруулалт болон бусад эдийн засгийн боломжуудтай уялдуулах болно.

Зураг 8. Хурдны замын сүлжээ

Эх сурвалж: <https://research.hktcd.com/en/article/NDkxOTUwNjQx>

Хүснэгт 10. Их Меконгийн дэд бүсийн (GMS) үндэстэн дамнасан тээврийн сүлжээ

№	GMS ² эдийн засгийн коридорууд	Холбогдсон улс орнууд	Нийт урт
1	Зүүн-Баруун эдийн засгийн коридор	Мьямар-Тайланд-Лаос-Вьетнам	1320 км
2	Хойд-Өмнөд эдийн засгийн коридор	Тайланд-Лаос-БНХАУ Кун минг	2000 км
3	Эдийн засгийн өмнөд коридор	Тайланд-Камбож-Вьетнам	1030 км

Эх сурвалж: Asian Development Bank

2013 онд Кунмин-Бангкок хурдны замыг бүхэлд нь нээснээр Хойд-Өмнөд эдийн засгийн коридор холбогдож байгаа бол Хятад улс мөн Гуанси хотод Найрамдлын хаалга, Хятад-Вьетнамтай хиллэдэг Дунсин боомт хүртэлх хурдны замыг барьж дуусгаад байна. Куньмин хотоос Мьянмар, Вьетнамтай хиллэдэг хурдны замыг мөн шинэчилсэн.

ТАВ. ЗҮҮН ӨМНӨД АЗИЙН ОРНУУДЫН ХОЛБОО (ASEAN)-НЫ УЛСУУДЫН ОЛОН УЛСЫН ТЭЭВРИЙН ДААТГАЛЫН ТОГТОЛЦОО

5.1 “Протокол 5” буюу Автотээврийн хэрэгслийн албан журмын даатгал (хавсралт ...-аас харна уу):

ASEAN-ны автотээврийн хэрэгслийн албан журмын даатгалын тогтолцоо нь тухайн улс, дамжин өнгөрөх болон эцсийн очих газарт хүчин төгөлдөр мөрдөгдөхөөр хэлэлцэн тогтсон бөгөөд тээвэрлэгч нь “Автотээврийн хэрэгслийн албан журмын даатгал”-д хамрагдсан байхыг шаарддаг.

Автотээврийн хэрэгслийн албан журмын даатгалын тухай ASEAN-ы гишүүн 10 орны Сангийн сайд нарийн хэлэлцээрээр “Протокол 5”-ыг баталсан.

Энэхүү протоколд даатгалын үндэсний товчоо байгуулах, Транзит тээврийн хэрэгслийн албан журмын даатгалыг хэрэгжүүлэх, Цэнхэр карт олгох ажлыг удирдан зохион байгуулах, зам тээврийн хохирогчдыг нөхөн олговор авах зэрэг ажлыг зохицуулах талаар тусгасан байдаг.

Протоколд нэгдсэн улсууд дараах чиг үүргийг хэрэгжүүлэх үүрэгтэй³. Үүнд:

PROTOCOL 5

ASEAN SCHEME OF COMPULSORY MOTOR VEHICLE INSURANCE

The Governments of Brunei Darussalam, the Kingdom of Cambodia, the Republic of Indonesia, Lao People's Democratic Republic, Malaysia, Union of Myanmar, the Republic of the Philippines, the Republic of Singapore, the Kingdom of Thailand and the Socialist Republic of Viet Nam, Member States of the Association of Southeast Asian Nations (hereinafter referred to as “Contracting Parties”);

RECALLING the ASEAN Framework Agreement on the Facilitation of Goods in Transit signed on 16 December 1998 in Ha Noi, Viet Nam, (hereinafter referred to as “the Agreement”);

RECOGNISING that Articles 14 and 25 thereof provide for the conclusion of implementing Protocols which shall form integral parts of the Agreement;

² GMS - Их Меконгийн дэд бүсийн үндэстэн дамнасан тээврийн сүлжээ

³ Protocol – 5 (Article 10)

1. Өөрийн улсынхаа тээврийн хэрэгслийн албан журмын даатгалд даатгуулсан транзит тээврийн үйл ажиллагаа эрхлэх байгууллага, хуулийн этгээдэд цэнхэр карт олгох;
2. Транзит тээврийн үйл ажиллагаа эрхлэх байгууллага, хуулийн этгээд нь аль нэг гишүүн оронд тээвэрлэлт гүйцэтгэх явцдаа зам тээврийн ослоос шалтгаалсан нөхцөл байдал гарах эрсдэлээс хамгаалах зорилгоор тухайн улсын хамгийн бага даатгалаар даатгуулахыг санал болгох;
3. Санал болгосон даатгалыг транзит тээврийн үйл ажиллагаа эрхлэх байгууллага, хуулийн этгээд даатгуулсан тохиолдолд цэнхэр карт дээр тамга дарах;
4. Транзит тээврийн үйл ажиллагаа эрхлэх байгууллага, хуулийн этгээд аваар осол гаргасан тохиолдолд холбогдох улсын Үндэсний товчоо нь тээвэрлэлт гүйцэтгэж байгааг баталж баталгаа гаргаж өгөх;
5. Транзит тээврийн үйл ажиллагаа эрхлэх байгууллага, хуулийн этгээд даатгуулагч нь санал хүсэлт, гомдол болон өөрт шаардлагатай даатгалын нийцтэй байдалд харилцан зөвшилцөн даатгагчаас тухайн улсын Үндэсний товчоо нь зөвшөөрөл авах;
6. Даатгуулагчтай харилцан тохиролцсоны үүднээс Нэхэмжлэлийг барагдуулсан дүнгийн нөхөн төлбөрийг холбогдох даатгагчаас гаргуулах даатгалын тогтолцоог харилцан тохиролцон даатгагчид нөхөн төлбөр өгч болно;

Хүснэгт 11. АСЕАН-ы зөвлөлийн гишүүдийн даатгалын вэб сайтууд

№	Гишүүн орон	Гишүүн орны үндэсний товчооны нэр	Вэб сайт
1	Бруней	Бруней даатгал болон Такафулын холбоо (BITA)	https://www.bita.org.bn
2	Камбож	Камбожын даатгалын холбоо (IAC)	http://www.iac.org.kh/
3	Индонез	PT Jasa Raharja (Persero)	https://www.jasaraharja.co.id
4	Лаос	Allianz Insurance Laos Co.,Ltd.	https://www.azlaos.com
5	Малайз	Малайзын даатгалын ерөнхий холбоо (PIAM)	https://piam.org.my/
6	Мьянмар	Мьянма даатгал	https://www.mminsurace.gov.mm
7	Филиппин	Филиппиний даатгал болон давхар даатгагчдын холбоо (PIRA, Inc.)	https://www.pirainc.com
8	Сингапур	Сингапурын ерөнхий даатгалын холбоо (GIA)	https://gia.org.sg
9	Тайланд	Зам тээврийн ослын хохирогчдыг хамгаалах ХХК (RVP)	https://www.rvp.co.th
10	Вьетнам	Вьетнамын үндэсний товчоо (VINABAI)	https://www.iav.vn/

Эх сурвалж: www.aseancob.org

5.2 Агентлаг, Үндэсний товчоо байгуулах тухай:

ASEAN COB нь ASEAN-ы 10 улстай дамжин өнгөрөх барааг хөнгөвчлөх тухай ASEAN-ын суурь хэлэлцээрийн 5-р протоколын 11 дүгээр зүйлийн дагуу байгуулагдсан.

ASEAN COB⁴ албан ёсны вэб сайт дээр гишүүн улс бүрийн холбогдох хууль тогтоомж, жолоодлогын дүрэм, хил

дамнасан тээврийн хэрэгслийн албан журмын даатгалын тухай мэдээлэл, даатгалын цэнхэр гэрчилгээ авах, автотээврийн хэрэгслийн албан журмын даатгалыг онлайнгаар авах зэрэг мэдээ мэдээллийг авч болно.

Товчооны зөвлөл нь гишүүн орны Үндэсний товчоо бүрээс нэг төлөөлөгч, транзит тээврийг зохицуулах зөвлөлийн төлөөлөл тус бүрээс бүрддэг.

Цэнхэр картын тухай:

Цэнхэр карт нь Протокол 5-ын заалтын дагуу ASEAN-ы автотээврийн хэрэгслийн албан журмын даатгалын систем (ACMI)-аас гаргасан тээврийн хэрэгслийн албан журмын даатгалын гэрээг байгуулсанг нотлох баримт бичиг юм. Цэнхэр картын шинэчилсэн удирдамжийн дагуу уг схемийг цаасан картаас цахим цэнхэр карт болгон шинэчилсэн.

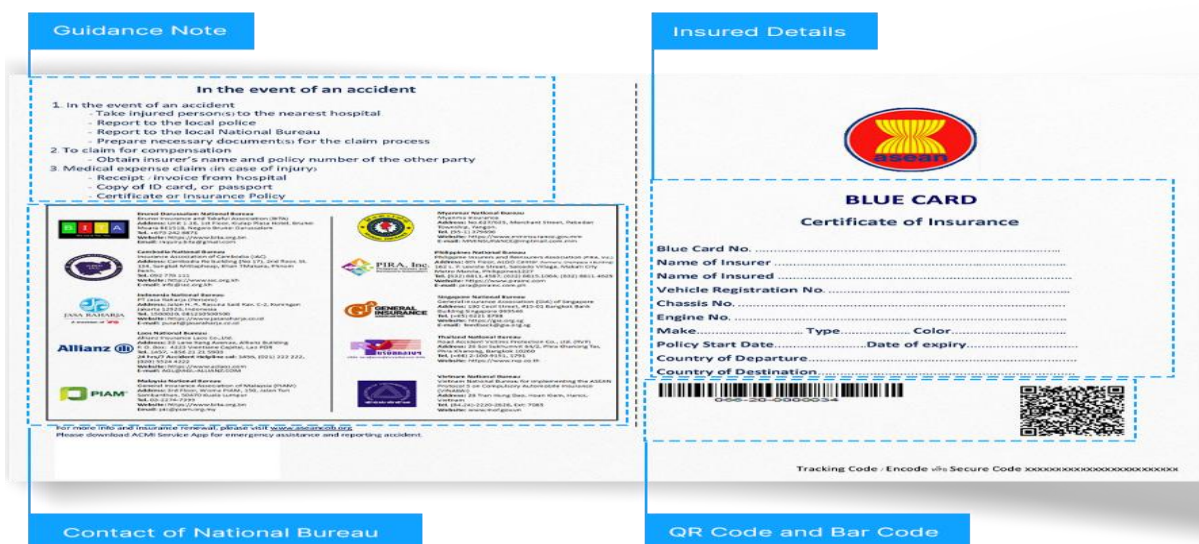
Цэнхэр карт нь дамжин өнгөрөх тээвэрлэлтийн тооноос үл хамааран нэг жилээс илүү хугацаагаар олгодоггүй. Нэг тээврийн хэрэгслийн хувьд хүчинтэй карт бөгөөд өөр тээврийн хэрэгсэлд шилжүүлэн хэрэглэх боломжгүй юм. Энэ нь англи хэлэн дээр хэвлэгдсэн байна.

Цэнхэр картны агуулга:

1. Цэнхэр картын дугаар
2. Даатгалын компани
3. Даатгуулагчийн нэр
4. Тээврийн хэрэгслийн бүртгэлийн дугаар
5. Даатгалын гэрээний дугаар
6. Даатгалын хугацаа
7. Гарал үүсэл, очих улс
8. Хэлэлцэн тохирогч тал дахь Даатгалын Үндэсний товчооны нэр, хаяг

⁴ www.aseancob.org

Зураг 9. Цэнхэр картны дэлгэрэнгүй мэдээлэл

Эх сурвалж: www.aseancob.org

ASEAN-ы хилээр гарахын өмнө тээврийн хэрэгслийн албан журмын даатгалыг онлайнгаар гэрээ байгуулж болох ба дараах бичиг баримтыг бүрдүүлсэн байх шаардлагатай. Үүнд:

- Даатгуулагчийн дэлгэрэнгүй мэдээлэл буюу тээврийн хэрэгслийн эзэмшигчийн жолооны үнэмлэх, /паспорт эсвэл иргэний үнэмлэх/
- Тээврийн хэрэгслийн дэлгэрэнгүй мэдээлэл буюу тээврийн хэрэгслийн бүртгэлийн баримт бичиг

Зураг 10. Онлайнаар тээврийн хэрэгслийн албан журмын даатгал захиалах 5C алхам

Эх сурвалж: www.aseancob.org

Транзит тээвэр эрхлэгч нь даатгалын баримт бичгийг тээврийн хэрэгсэлд авч явж, дамжин өнгөрөх тээврийн хэрэгсэлд оролцож буй улсын хил дээр баталгаажуулна. Тээвэрлэлт дууссаны дараа даатгуулагчийн даатгалын гэрчилгээ, цэнхэр картыг хэвлэн жолоочид хүлээлгэн өгч эрх бүхий байгууллагаар шалгуулна.

Осол болсон тохиолдолд транзит тээвэрлэлт гүйцэтгэж буй гишүүн улсын үндэсний товчоо эсвэл даатгагчтай холбогдоно. Дараа нь гэмтсэн хүнийг хамгийн ойр байрлах эмнэлэгт хүргэнэ.

Даатгалын баримт бичгийг тээврийн хэрэгсэлд авч явж, дамжин өнгөрөх тээврийн хэрэгсэлд оролцож буй улсын эрх бүхий байгууллагууд хилээр шалгана. Тээвэрлэлт дууссаны дараа даатгуулагч нь дамжин өнгөрөх тээврийн бүх улс орнуудын даатгалын гэрээ болон цэнхэр картыг хүлээн авна.

Транзит тээврийн хэрэгслийн хил дамнанас автотээврийн хэрэгслийн даатгалын гарын авлага

ЦЭНХЭР КАРТ нь Протокол 5-ын дагуу автотээврийн хэрэгслийн албан журмын даатгалын гэрээ байгааг нотлох баримт бичиг

ДААТГАЛЫН ГЭРЭЭ
Дамжин өнгөрөх тээврийн хэрэгслийн улмаас нас барах, бие махбодид гэмтэл учруулах, ад хөрөнгийн хохирлыг нэхэн төлөх гэрээний Баримт Бичиг юм

5C

Хилээр гарахын өмнө даатгалын гэрээг онлайнгаар авах алхам

1. Click

Нэвтрэх зөвөл бүртгүүлнэ.

2. Choose

Очих улсаа сонгоно уу

3. Complete

Жолоочийн болон тээврийн хэрэгслийн мэдээллийг бэлтгэнэ.

4. Credit Card Payment

Төлбөрөө төлнэ

5. Check

Цэнхэр карт цахим шуудангаар ирнэ.

Даатгуулахын өмнө баримт бичиг бэлтгэх

Иргэний үнэмлэх, жолоочийн баримт бичиг

Тээврийн хэрэгслийн далгэрэнгүй баримт бичиг

Цэнхэр карт хэрхэн ашиглах вэ

Цэнхэр карт хэвлэх

Цэнхэр картыг тээврийн харисалд хадгалан хил дээр баталгаажуулна.

Жик: Тээвэрлэлт дууссаны дараа даатгуулагчийн даатгалын гэрчилгээ, цэнхэр картыг хэвлэн жолоочид хүлээлгэн өгч эрх бүхий байгууллагаас шалгуулна.

Осол, аваар гарсан тохиолдолд ямар арга хэмжээ авах вэ?

Үндэсний товчоо болон даатгагчтай холбоо барина.

Хохирогчийг эмнэлэгт хүргэнэ.

Нахамжлалын баримт бичиг бэлтгэх

Даатгагчид нахамжлал гаргах

ЗУРГАА. ДҮГНЭЛТ

Дэлхийн банкнаас 2023 онд гаргасан Төв Азийн орнуудын логистикийн гүйцэтгэлийн индексийг харвал Зүүн Өмнөд Азийн орнуудын логистикийн гүйцэтгэлийг харвал Сингапур, Малайз, Тайланд логистикийн гүйцэтгэлийн индекс (LPI)-ийн түвшингээр Монгол улстай харьцуулахад өндөр байгаа бөгөөд тасралтгүй сайжирсаар байна.

Манай улсын хувьд Дэлхийн 139 орноос 97-д орсон ба логистикийн индексийн 5-7 үзүүлэлтээрээ хамгийн доогуур үзүүлэлттэй байгаа нь дэлхийн худалдаа, логистикийн зах зээлд өрсөлдөх чадвар сул байгааг харуулж байна.

БНХАУ, ОХУ-тай “Азийн автозамаар тээвэрлэлт гүйцэтгэх тухай” гурван талт хэлэлцээр болон “Олон улсын автотээврийн харилцааны тухай” Монгол улсын засгийн газар болон Бүгд Найрамдах Хятад Ард улсын Засгийн газар хоорондын хэлэлцээрийн хэрэгжилтийг хангах зорилгоор дээрх суурь судалгааг хийн ажиллаа.

Зүүн Өмнөд Азийн орнуудын холбоо (ASEAN)-нд бүртгэлтэй 10 орны ачаа тээвэр, логистикийн өнөөгийн байдал, тээвэрлэлтийн нөхцлүүдийг судлан орчуулсан болно.

Дээрх судалгаанаас харахад эдийн засгийн коридорыг хөгжүүлэхэд оруулж байгаа хөрөнгө оруулалт нь тухайн бүс нутгийн эдийн засгийг тэнцвэртэй хөгжүүлэхэд нэн чухал үүрэгтэй.

Аливаа эдийн засгийн коридорыг хөгжүүлэхийн тулд “Баримтад суурилсан бодлогын шинжилгээ” хийх шаардлагатай. Үүний тулд бодлого, загвар, тоон мэдээлэл, зохион байгуулалт чухал. Иймд дэлхийн хөгжлийн хүчирхэг бус нутаг Зүүн Өмнөд Азийн бүс нутаг ба Монгол улсын хамтын ажиллагааны өнөөгийн байдал, цаашдын чиг хандлага, түүнд тээврийн гүйцэтгэх үүрэг, худалдаа, тээврийн тааламжит нөхцлүүдийг судлан, түүнд оролцож буй Монгол улсын эдлэх боломжийг тодорхойлж улмаар оролцоог нэмэгдүүлэх бодит боломжуудыг олж харах нь чухал болно.